

ระบบกฎหมายเปรียบเทียบระหว่างไทยกับออสเตรเลีย

กลุ่ม ๒

นางสาวขวัญจิตต์ รุจีพิสิฐ

นายเชิดชัย สร้อยสน

นายชิษชัย เหล่าฤทธิ์

นางสาวบุญวาสนา คำอ้าย

นายสมชาย วรเลิศ

นางสาวธัญญารัตน์ ชมสวรรค์

นางสุรีวัลย์ ไชยธรรม

หลักสูตร

“การบริหารจัดการ เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์”

ณ มหาวิทยาลัยนิวเซาท์เวลส์ ประเทศออสเตรเลีย

ระหว่างวันที่ ๑๑ - ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๘

คำนำ

ในการศึกษาระบบกฎหมายระหว่างไทยกับออสเตรเลียนั้น สิ่งสำคัญที่ผู้ศึกษาได้รับการจากฝึกและอบรมในแต่ละหัวข้อในครั้งนี้ ทำให้เห็นถึงความแตกต่างในบริบทต่างๆ ของประเทศทั้งสอง ซึ่งใช้กฎหมายคนละระบบแต่ในทางปฏิบัติแล้วประเทศไทยก็ได้มีการนำเอาระบบกฎหมายจารีตประเพณีดังกล่าวมาปรับประยุกต์ใช้ให้มีความทันสมัยอยู่เสมอๆ ซึ่งนั่นก็ถือได้ว่าเป็นการพัฒนาองค์กรศาลยุติธรรมให้มีการขับเคลื่อนไปตามนโยบายของประธานศาลฎีกาที่ว่า “อำนวยความสะดวกยุติธรรมให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล” เนื่องจากประเทศไทยจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปีหน้านี้ จึงจำเป็นที่องค์กรศาลยุติธรรมจะต้องเตรียมความพร้อมเพื่อให้หน่วยงานของศาลยุติธรรมสามารถให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนทุกคนได้

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	(๑)
บทที่	
๑ บทนำ	๑
๑. สภาพปัญหาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๒. วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	๓
๓. ขอบเขตการศึกษา.....	๓
๔. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๔
๒ แนวคิด และทฤษฎี.....	๕
๑. แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับระเบียบวิชาชีพกฎหมายการสื่อสาร และการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมในการทำงานของไทย	๕
๑.๑ จริยธรรมวิชาชีพ	๗
๑.๒ จริยธรรมของวิชาชีพกฎหมาย	๘
๑.๓ หน้าที่ของทนายความ.....	๑๑
๒. แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับระเบียบวิชาชีพกฎหมายการสื่อสาร และการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมในการทำงานของออสเตรเลีย	๑๓
๓. แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาททางเลือกของไทย.....	๑๘
๓.๑ แนวคิดและวิวัฒนาการเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาททางเลือก ของไทย	๑๙
๓.๒ แนวคิดและวิวัฒนาการเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาททางเลือก ของออสเตรเลีย	๒๒
๓.๓ รูปแบบวิธีการระงับข้อพิพาทที่นิยมในออสเตรเลีย.....	๒๖
๓.๔ ความสำเร็จของการนำระบบการระงับข้อพิพาททางเลือก มาใช้ในออสเตรเลีย.....	๒๗
๔. แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับศูนย์กฎหมายคิงส์ฟอร์ด	๒๘
๔.๑ แนวคิดของศูนย์กฎหมายคิงส์ฟอร์ด บริการทางกฎหมาย ในชุมชนการฝึกงานด้านกฎหมายในมหาวิทยาลัยนิวเซาท์เวลส์ และหลักสูตรการเรียนการสอน	๒๙
๔.๒ จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของกฎหมายคิงส์เซ็นเตอร์	๓๐

บทที่	หน้า
๓ การวิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบ	๓๒
๑. วิชาชีพอภพการสื่อสารและการเปลี่ยนแปลงจริยธรรม ในการทำงานของไทยและออสเตรเลีย	๓๒
๒. การระงับข้อพิพาททางเลือกและการเจรจาต่อรองของไทย และออสเตรเลีย	๓๔
๒.๑ ผลดีของการนำวิธีระงับข้อพิพาททางเลือกมาใช้	๓๔
๒.๒ ผลเสียของการนำวิธีระงับข้อพิพาททางเลือกมาใช้	๓๕
๓. ปัญหาและผลกระทบของศูนย์กฎหมายคิงส์ฟอร์ดออสเตรเลีย	๓๖
๔ แนวทางแก้ไขปัญหา การประยุกต์ข้อดีข้อเสีย	๓๗
๑. ระเบียบวิชาชีพอภพการสื่อสารและการเปลี่ยนแปลงจริยธรรม ในการทำงานของไทยและออสเตรเลีย	๓๗
๒. การระงับข้อพิพาททางเลือกของไทยและออสเตรเลีย	๓๘
๓. ศูนย์กฎหมายคิงส์ฟอร์ดของออสเตรเลีย	๔๐
๕ บทสรุป และข้อเสนอแนะ	๔๒
๑. ระเบียบวิชาชีพอภพการสื่อสารและการเปลี่ยนแปลงจริยธรรม ในการทำงานของไทยและออสเตรเลีย	๔๒
๒. การระงับข้อพิพาททางเลือกของออสเตรเลียหากนำมาปรับ ใช้กับไทย	๔๒
๓. ศูนย์กฎหมายคิงส์ฟอร์ดของออสเตรเลียหากนำมาเปรียบเทียบหรือ ดำเนินงานในไทย	๔๓

บทที่ ๑

บทนำ

๑. สภาพปัญหาและความสำคัญของปัญหา

ด้วยสังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์ในปัจจุบันมีความหลากหลายไม่ทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม มีความสลับซับซ้อนและละเอียดอ่อน จึงจำเป็นต้องมีกลไกในการกำกับดูแลบุคคลในสังคมให้มีความสงบสุขและภายใต้กฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน โดยผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาตามหัวข้อที่เข้ารับการฝึกอบรม ดังนี้

๑. ระเบียบทางวิชาชีพกฎหมายการสื่อสารและการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมในการทำงาน

๒. การระงับข้อพิพาททางเลือกและการเจรจาต่อรอง

๓. ศูนย์กฎหมายคิงส์ฟอร์ดบริการทางกฎหมายในชุมชนการฝึกงานด้านกฎหมายในมหาวิทยาลัยนิวเซาท์เวลส์

ซึ่งหัวข้อระเบียบทางวิชาชีพกฎหมายการสื่อสารและการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมในการทำงานจะเป็นการกล่าวถึงหลักจริยธรรมในวิชาชีพกฎหมายของไทยและต่างประเทศมีความแตกต่างกันในเรื่องที่มาของแนวความคิดและทฤษฎี เพราะเป็นผลมาจากที่มาของประวัติศาสตร์การเมืองการปกครอง และสังคมที่แตกต่างกัน แต่จุดเชื่อมโยงที่นักปรัชญาชาวตะวันตกและตะวันออกเห็นตรงกัน คือแนวความคิดเรื่องความยุติธรรม การแบ่งแยกระหว่างความดีกับความชั่ว จริยธรรมส่วนตัวกับจริยธรรมสาธารณะ คุณค่าของงานและภาระหน้าที่ของผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายคือการดำรงไว้ซึ่งความสงบสุข สันติภาพของสังคม และความยุติธรรมอันทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายจำเป็นต้องมีจริยธรรมวิชาชีพสูงกว่าผู้ประกอบอาชีพทั่วไป สำหรับสภาพปัญหาของจริยธรรมวิชาชีพที่ประชาชนและผู้ประกอบวิชาชีพมีความเห็นตรงกันมากที่สุดคือมีสาเหตุมาจากการขาดการปลูกฝัง ค่านิยม ความรู้ในเรื่องจริยธรรมวิชาชีพอย่างลึกซึ้ง และปัญหาอันเนื่องมาจากการไหลบ่าของกระแสโลกาภิวัตน์ ค่านิยมและวัฒนธรรมของโลกยุคปัจจุบันที่ให้ความสำคัญกับวัตถุ เงิน อำนาจ มากกว่าการรักษาคุณค่าจริยธรรมในวิชาชีพ ซึ่งมีผลกระทบมากที่สุดคือ คนไม่เชื่อในระบบความยุติธรรมและผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมาย สังคมแตกแยก เกิดความไม่เท่าเทียมกันในสังคม คนไม่กลัวกฎหมาย ประชาชนไม่ได้รับความยุติธรรมและเห็นความสำคัญของจริยธรรมน้อยลงมีค่านิยมในทางวัตถุนิยม อำนาจนิยม บริโภคนิยม เป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ในด้านกลไกการควบคุมความประพฤติที่กำหนดไว้ พบว่ามีความเหมาะสม แต่มีปัญหาเรื่องความ

จริงจังในการบังคับใช้กฎหมาย ในด้านทัศนคติของประชาชนยังคงเชื่อมั่นในวิชาชีพกฎหมาย และมีแนวโน้มที่จะมีความคาดหวังมากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในวิชาชีพกฎหมาย

ในส่วนการระงับข้อพิพาททางเลือกและการเจรจาต่อรองเป็นการหาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาคดีที่ขึ้นสู่ศาลเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นปัญหาคดีล้นศาลและการพิจารณาคดีเป็นไปอย่างล่าช้านี้ ไม่ได้เกิดขึ้นเพียงประเทศไทยเท่านั้น แต่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสากล และ คำกล่าวที่ว่า “justice delayed is justice denied” ทำให้กระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือกถูกนำมาใช้ในการระบบการอำนวยความสะดวกกันอย่างแพร่หลาย เพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้การใช้ทรัพยากรบุคคลในกระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างคุ้มค่าและเหมาะสมในคดีที่มีความซับซ้อนและจำเป็นต้องพึ่งพากระบวนการพิจารณาคดีเต็มรูปแบบ ส่วนคดีที่ง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน คู่ความก็ไม่จำเป็นต้องสูญเสียความรู้สึกที่ดีสืบเนื่องจากการใช้เวลานานและเสียค่าใช้จ่ายมากเกินไปจนเกินควรกว่าข้อพิพาทจะเสร็จสิ้น อันจะทำให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมที่แท้จริง ด้วยความสะดวกรวดเร็ว ทัดเทียมกัน และทัดเทียมกัน นอกจากนี้ ยังเป็นการรักษาความสงบสุขในประเทศด้วย

สำหรับประเทศไทยที่กำลังมีการพัฒนาระบบการระงับข้อพิพาทให้มีความเป็นระบบและสามารถอำนวยความสะดวกให้ประชาชนสามารถเข้าถึงความยุติธรรมได้อย่างแท้จริงและเท่าเทียมกันมากขึ้น สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของศาลยุติธรรมที่ว่า ศาลยุติธรรมเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการในการดำรงอำนาจอธิปไตยและรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม โดยการอำนวยความสะดวกภายใต้หลักนิติธรรมด้วยความรวดเร็วเป็นธรรม และมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ทั้งมุ่งนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมและทันสมัยมาใช้ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการอำนวยความสะดวกของศาลยุติธรรมได้โดยง่าย ภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ มีพันธกิจ ที่ ๑ คือ การอำนวยความสะดวกมีมาตรฐานระดับสากล โดยพิจารณาพิพากษาคดีด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม ระงับข้อพิพาททางเลือกด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างเสมอภาค ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๗ – ๒๕๖๐ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ คือ การเสริมสร้างการอำนวยความสะดวกให้มีความมาตรฐานระดับสากล เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม และให้ประชาชนเข้าถึงศาลยุติธรรมได้โดยง่าย และกำหนดเป็นกลยุทธ์ในการส่งเสริมและพัฒนาระบบการระงับข้อพิพาททางเลือกด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เพื่ออำนวยความสะดวกทางเลือกแก่ประชาชน และ เสริมสร้างมาตรฐานการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอนุญาโตตุลาการให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

เพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน¹ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาททางเลือกของประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศออสเตรเลีย ซึ่งเป็นประเทศที่นอกจากจะมีวิวัฒนาการและความก้าวหน้าในด้านการส่งเสริมการนำระบบการระงับข้อพิพาททางเลือกมาใช้ในสังคมอย่างกว้างขวางแล้ว ยังได้รับความสำเร็จจากการนำระบบการระงับข้อพิพาททางเลือกมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมค่อนข้างสูงด้วย ทั้งนี้ เพื่อนำเอาความรู้และประสบการณ์ด้านการระงับข้อพิพาททางเลือกของต่างประเทศมาวิเคราะห์และหาแนวทางพัฒนาระบบการระงับข้อพิพาทของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ลดปัญหาการพิจารณาคดีล่าช้าสืบเนื่องจากจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอกับปริมาณคดีที่เข้าสู่ศาล ให้ประชาชนที่หวังพึ่งศาลได้รับการจัดการข้อพิพาทอย่างทั่วถึงเป็นระบบ รวดเร็ว เหมาะสม และยังสามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีที่มีต่อกันได้ในสังคมประชาชนในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบเรียบร้อย ต่อไป

หัวข้อสุดท้ายเป็นการกล่าวถึงศูนย์กฎหมายคิงส์ฟอร์ดบริการทางกฎหมาย ในชุมชนการฝึกงานด้านกฎหมายในมหาวิทยาลัยนิวเซาท์เวลส์ ของประเทศออสเตรเลีย เพื่อศึกษาถึงบทบาทหน้าที่ของ Kingsford Legal Centre (KLC) Community legal services UNSW LAW internships And study programs มีหลักคิดในการจัดตั้ง และมีวิธีการรูปแบบในการดำเนินการตลอดจนเกิดประโยชน์ต่อสังคมอย่างไร

๒. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑. เพื่อศึกษาถึงระเบียบวิชาชีพกฎหมายการสื่อสารและหลักจริยธรรมในวิชาชีพกฎหมายของประเทศออสเตรเลีย

๒. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระหว่างระบบการระงับข้อพิพาททางเลือกของประเทศไทยและประเทศออสเตรเลีย

๓. เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา บทบาท วิธีการ และรูปแบบในการดำเนินการของศูนย์กฎหมายคิงส์ฟอร์ด

๓. ขอบเขตของการศึกษา

๑. ศึกษาจากเอกสารการเรียนการสอนในห้องเรียน และการศึกษาคุณาคุณ มหาวิทยาลัยนิวเซาท์เวลส์ ประเทศออสเตรเลีย

๒. ศึกษาวิวัฒนาการ แนวคิด และกฎหมายต่างๆ ของประเทศออสเตรเลีย

¹ สำนักแผนงานและงบประมาณ สำนักงานศาลยุติธรรม, ๒๕๕๖.

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ทำให้ทราบถึงวิวัฒนาการ แนวคิดและลักษณะเกี่ยวกับระเบียบวิชาชีพ กฎหมายการสื่อสารและการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมในการทำงาน

๒. สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาระบบงานใกล้เคียงและประนอมข้อพิพาทของศาลยุติธรรม

๓. สามารถนำแนวทางที่ได้จากการศึกษามาปรับใช้ในการจัดทำเป็นระเบียบภายในหรือทำเป็นคู่มือปฏิบัติงานในที่ทำงานได้

สำนักการต่างประเทศ

บทที่ ๒

แนวคิด และทฤษฎี

๑. แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับระเบียบวิชาชีพกฎหมายการสื่อสารและการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมในการทำงานของไทย

ผู้ประกอบการวิชาชีพนักกฎหมายเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการตัดสินใจซื้อพิพาทของสมาชิกในสังคม ซึ่งเป็นภารกิจหนึ่งในการรักษาความสงบเรียบร้อยของรัฐ การปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้นั้น ผู้ประกอบการวิชาชีพกฎหมายจำเป็นต้องมีคุณธรรม ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติหรือจริยธรรมเพื่อใช้เป็นบรรทัดฐานในการควบคุมความประพฤติ เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือแก่สังคม และให้ยอมรับผลการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว เนื่องจากโลกในปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการสื่อสารไร้พรมแดน ทำให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว ประกอบกับมีการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบเศรษฐกิจ การเมือง

สังคมและกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักสากล การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมมีผลกระทบต่อทุกคนในสังคมนั้นรวมทั้งผู้ประกอบการวิชาชีพกฎหมายด้วย ดังนั้น จึงต้องมีการศึกษาถึงสภาพปัญหา สาเหตุแห่งปัญหา การกำหนดระดับของจริยธรรมที่เหมาะสมในปัจจุบันและอนาคต ตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจริยธรรมในวิชาชีพกฎหมาย

สำหรับความยุติธรรมทางสังคมที่เป็นสากล จำเป็นต้องใช้จริยธรรมที่ใช้ได้เป็นการทั่วไป จริยธรรมสากล (U.E- Universal Ethic) เช่นนี้มีอยู่และถ้าต้องการความเป็นธรรมทางสังคมก็ต้องทำความเข้าใจว่าหลักการแนวคิดนั้นมาจากไหน จริยธรรมสากลจะมาจากวัฒนธรรมอันใดอันหนึ่งมิได้ แต่ต้องได้มาจากบางสิ่งที่เป็นสากลยิ่งกว่าสำหรับมนุษยชาติ นั่นคือ ธรรมชาติของมนุษย์มี ๒ ส่วน ธรรมชาติของมนุษย์ที่ปราศจาก John Locke ใจคืออิสรภาพและความเสมอภาค Locke เขียนไว้ว่า “สภาพของธรรมชาติมีกฎแห่งธรรมชาติควบคุมอยู่ซึ่งมีผลบังคับแก่ทุกคน และเหตุผลซึ่งก็คือกฎนั้นสอนมนุษย์ทุกคนที่ต้องการฟงวาด้วยความเท่าเทียมกันและความเป็นอิสระ ทุกคนไม่ควรทำร้ายผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นด้าน ชีวิต สุขภาพ เสรีภาพ หรือ ทรัพย์สิน” “กฎธรรมชาติ” หรือ กฎศีลธรรมธรรมชาตินี้ถูกกำหนดขึ้นโดยหลัก (Rules) ที่ประกอบกันเป็นจริยธรรมสากล จริยธรรม เป็นสิ่งที่บอกว่าการกระทำของมนุษย์ทุกอย่างนั้นดีแล้ว หรือเป็นกลางๆ (Neutral) ในด้านคุณค่าหรือค่านิยม (Values) ทางศีลธรรม คุณค่าเหล่านี้มาจากไหน (Premise) เรื่องอิสรภาพที่วาบุคคลคิดและรู้สึกโดยอิสระ คุณค่าหรือค่านิยมเป็นเรื่อง

อัตรวิสัย ซึ่งมาจากความปรารถนาและความรู้สึกของบุคคล “เรื่องความเท่าเทียมกันของบุคคล” ให้สถานภาพเท่ากันแก่คุณค่านั้น จริยธรรมสากลมีหลักความดีทางศีลธรรมว่าการกระทำซึ่งเป็นประโยชน์ที่พึงปรารถนาแก่ผู้อื่นเป็นความดีทางศีลธรรม การช่วยเหลือผู้อื่นตามที่ผู้นั้นต้องการให้ช่วยเหลือเป็นการทำความดี ถ้าท่านคิดว่าท่านกำลังทำบางสิ่งที่เป็นการดีแก่ผู้อื่น แต่เขาไม่คิดความดีดีสำหรับเขา เช่นนี้โดยจริยธรรมสากล การกระทำนั้นก็ไม่ใช่ความดี หลักความเลวนั้นมีความยุ่งยากมากกว่า เพราะมีการกระทำ ๒ แบบที่บุคคลรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่เลวสำหรับเขาแบบหนึ่ง เป็นการล้ำเส้น (Offense) ที่ผู้อื่นเกิดความรู้สึกในความคิดจิตใจของเขาเอง อีกแบบหนึ่งเป็นการรุกราน (Invasion) เข้าไปในร่างกายหรือทรัพย์สินของบุคคล ซึ่งมีความเกี่ยว ข้องที่มากกว่ากับความคิดจิตใจ ตัวอย่าง เช่น ถ้ามีบางคนใส่ที่เข็มที่มีข้อความซึ่งบางคนไม่ชอบ การกระทำนี้ก็เพียงการล้ำเส้น เพราะแต่ละคนจะชอบหรือไม่ชอบขึ้นอยู่กับมุมมองส่วนตัวของแต่ละคน ตรงกันข้าม ถ้าผู้หนึ่งยิงกระสุนเข้าร่างกายผู้อื่น นี่เป็นการรุกรานที่ไม่ได้เชื่อเชียว ในด้านของจริยธรรมสากลเฉพาะการรุกรานที่ไม่ได้เชื่อเชียวจึงถือเป็นการกระทำที่เลว ส่วนการล้ำเส้นนั้นถือเป็นการกระทำที่เป็นกลางๆ การกระทำเฉพาะที่มีผลกระทบต่อตนเองจะถือว่าเป็กลางๆ หรือดี ไม่ใช่เลว เพราะไม่มีการรุกรานผู้อื่น

ดังนั้น ในขั้นนี้เราจึงมีหลักมูลฐาน ๓ ข้อ สำหรับจริยธรรมสากล

- ๑) การกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ดีเฉพาะต่อเมื่อเกิดประโยชน์ที่พึงปรารถนา
- ๒) การกระทำนั้นเป็นการกระทำที่เลว ถ้าเป็นการทำร้ายผู้อื่นโดยบีบบังคับ เช่น การรุกราน
- ๓) การกระทำอื่นๆ เป็นการกระทำที่เป็นกลาง ๆ

สังคมหนึ่งจะมีเสรีภาพสมบูรณ์ ถ้ามีกฎหมายที่ห้ามและลงโทษการกระทำที่เลวตามที่กำหนดไว้ในจริยธรรมสากล และถ้ายินยอมให้กระทำสิ่งที่ดีหรือเป็นกลาง ๆ โดยไม่มีการบังคับ จริยธรรมสากลบอกด้วยวาอะไรคือสิทธิมนุษยชนหรือสิทธิโดยธรรมชาติ นั่นคือ เรามีสิทธิที่จะกระทำการใด ๆ ที่ไม่เป็นการทำร้ายผู้อื่นโดยบีบบังคับ และมีสิทธิที่จะไม่ถูกทำร้ายโดยบีบบังคับ เรามีกรรมสิทธิ์ในร่างกายและชีวิตของเราเอง เพราะถ้าบางคนมีสิทธิควบคุมผู้อื่นมันจะเป็นการฝ่าฝืนข้อตั้ง (Premise) ด้านความเสมอภาคและเป็นการรุกรานกรรมสิทธิ์ในร่างกายของตนเอง ยอมสอความว่าเรามีสิทธิในแรงงานของเราและผลผลิตแห่งแรงงานนั้น แต่กรรมสิทธิ์ในตนเองไม่รวมถึงสิ่งที่ไม่ได้ใช้แรงงานมนุษย์ผลิต นั่นคือทรัพย์สินธรรมชาติ ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในผลประโยชน์จากธรรมชาตินอกจากตัวมนุษย์ ผลประโยชน์เหล่านี้แสดงออกเป็คณาชาติที่ดิ้นที่คนเราประมุขแลกกันเพื่อไขประโยชน์จากธรรมชาติ ดังนั้น ความเท่าเทียมกันจะถึงขั้นที่นาพอใจ

ก็ต่อเมื่อประชาชนมีส่วนร่วมกันในคาเซาอันเกิดจากธรรมชาติและประชาชน ดังนั้น จริยธรรมสากลก็กำหนดให้นโยบายการคลังต้องมีรายได้ของรัฐและชุมชนจากคาเซาที่ดิน ตลอดถึงค่าธรรมเนียม ผู้ใช้ (User Fees) โดยสมัครใจ การเก็บภาษีจากแรงงานและ สินค้าที่ผลิตขึ้นมาเป็นการ รุกรานเข้าไปในสิ่งที่ควรเป็นของผู้ผลิต สำหรับนโยบายสังคม และเสรีภาพของพลเมือง จริยธรรมสากลกำหนดว่าไม่ควรมีกฎหมายที่ไม่มีผู้เสียหาย จากการรุกราน นั่นคือ ไม่มีอาชญากรรมที่ไม่มีผู้เสียหาย ทุกคนควรมีเสรีภาพที่จะทำสิ่งที่เขาต้องการทำ ถ้าไม่เป็นการทำร้ายผู้อื่นโดยบีบบังคับ และไม่ควรมีข้อ จำกัด สำหรับ วิสาหกิจที่สุจริตและสันติ ขอนี้สื่อความถึงการค่าเสรีที่แท้จริง คือ ไม่มีสิ่งขวางกั้นอะไร ทั้งสิ้น การใช้จริยธรรมสากลต่อชีวิตส่วนตัวและนโยบายสังคมยอมเป็นธรรมดาที่จะมีความ ซับซ้อนหลายประการ เช่น สิทธิของเด็ก นโยบายสิ่งแวดล้อม และการลงโทษ ผู้ก่ออาชญากรรม จริยธรรมสากลจะให้โครงร่างทั่วไปซึ่งจะใช้ได้สำหรับบางเรื่อง ส่วนที่ เหลือกก็ต้องใช้ดุลยพินิจและขึ้นอยู่กับสถานการณ์โครงร่างนี้จะช่วยให้วัฒนธรรมทั้งหลาย ที่มีความแตกต่างกันอย่างมาก สามารถอยู่รวมกันได้โดยประสานกลมกลืนกันทางสังคม วิธีที่ดีที่สุดที่จะให้เกิดผลตามจริยธรรมสากลเพื่อความยุติธรรมทางสังคม คือ ให้มันเป็น ส่วนหนึ่งอย่างถาวรในรัฐธรรมนูญของประเทศพร้อมกันไปกับการจัดการทางการเมือง แบบกระจายอำนาจที่ให้ประชาชนควบคุมวิธีการปกครองและนโยบายแทนที่จะให้ ตกไปอยู่ในมือของอภิชน ผู้มีเงินเฉพาะต่อเมื่อมนุษย์ส่วนมากยอมรับการมีอยู่ของ จริยธรรมสากลและใช้จริยธรรมนี้ในชีวิตส่วนตัวและชีวิตสังคมแล้วเท่านั้น จึงจะมีความ ยุติธรรม สันติภาพ และความประสานกลมกลืนกันที่เป็นสากล

๑.๑ จริยธรรมวิชาชีพ

จริยธรรมวิชาชีพ หมายถึงการประกอบอาชีพที่สุจริต มีความซื่อสัตย์ ต่ออาชีพที่ตนทำอยู่ โดยยึดหลักคุณธรรมและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ไม่ดูถูกงานอาชีพ ของตน การที่บุคคลมีจริยธรรมวิชาชีพก็จะช่วยให้สังคมมีความสุข ไม่มีปัญหาจวนวาย จากการแย่งอาชีพหรือแข่งขันจนเกิดความ ไม่สงบในสังคม

ดังนั้น การทำงานใหม่มีความสุขและประสบความสำเร็จจะต้อง มีจริยธรรมในการประกอบอาชีพ ก็จะเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตใหม่มีความสุขในสังคม ยุคใหม่โดยหลักการของจริยธรรมวิชาชีพ ประกอบด้วย ๕ หลักการ ดังนี้

๑. ความรักความศรัทธาในอาชีพเป็นจริยธรรมวิชาชีพทุกอาชีพ เพราะ การมีความรัก ความศรัทธาในงานที่ทำก็จะเป็นการส่งเสริมให้การทำงานมีความสุข งานจะบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ถ้าขาดความรักความศรัทธาในอาชีพที่ทำอยู่จะเกิดความ ไม่นั่นใจในการทำอาชีพนั้น จะคิดเปลี่ยนงาน ทิ้งงาน และหนึ่งงานในที่สุดการสร้างความรัก ความศรัทธาในอาชีพทุกอาชีพจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้อาชีพมีความมั่นคง

๒. ความซื่อสัตย์สุจริตในวิชาชีพเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการประกอบ การงานทั้งปวง เพราะความซื่อสัตย์สุจริตจะช่วยให้ผู้ประกอบการมีความมั่นใจ มีความ สบายใจในการทำงาน การปฏิบัติงานก็จะราบรื่น สามารถทำงานได้อย่างสง่าผ่าเผย ก็จะเป็นจุดเด่นในงานอาชีพนั้น ได้รับการยอมรับจากบุคคลทุกวงการ การส่งเสริม ให้บุคคลทุกอาชีพมีความซื่อสัตย์สุจริตจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้การดำเนินชีวิต ในสังคมยุคปัจจุบันดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บังเกิดผลดีต่อชาติบ้านเมือง

๓. การให้ความเคารพต่อกฎระเบียบ ข้อบังคับหรือจรรยาบรรณ ในวิชาชีพ ถือเป็นหัวใจสำคัญ ต่อจริยธรรมวิชาชีพ เพราะงานอาชีพบางอย่างมีข้อบังคับ พิเศษที่ผู้ประกอบการอาชีพถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ถ้าหากฝ่าฝืนอาจทำให้ไม่สามารถ ประกอบอาชีพต่อไปได้ เช่น จริยธรรมวิชาชีพ แพทย์ต้องมีคุณธรรมที่จะรักษาคนป่วย โดยไม่เลือกเพศ วัย หรือฐานะความเป็นอยู่ ถ้าแพทย์ทิ้งคนป่วยไม่ให้การดูแลรักษาก็จะ ถูกถอนใบประกอบอาชีพ ดังนั้น จริยธรรมวิชาชีพมีความสำคัญมาก การฝึกฝนให้บุคคล ให้ความเคารพในกฎข้อบังคับของวิชาชีพก็จะช่วยให้การทำงานมีความสุข ดำรงตนเป็น พลเมืองที่ดีของประเทศชาติสืบไป

๔. ยกย่องให้เกียรติผู้ประกอบการอาชีพเดียวกัน จุดบดพร่องอันหนึ่ง ในสังคมไทยในปัจจุบัน คือ การไม่ยกย่องให้เกียรติกัน เพราะสภาพของการเปลี่ยนแปลง ทางสังคมบีบบังคับให้ต้องแข่งขันแย่งงานกันทำ จึงดูเหมือนว่าบุคคลที่ทำอาชีพเดียวกัน ไม่ยกย่องหรือให้เกียรติผู้ประกอบการอาชีพเดียวกัน ทำให้ขาดจริยธรรมวิชาชีพ ดังนั้น การสร้างความเข้าใจให้บุคคลในวงการอาชีพเดียวกัน เกิดความสำนึกในเกียรติภูมิศักดิ์ศรี ในวิชาชีพตน ก็จะช่วยลดปัญหาความขัดแย้งในกลุ่ม ผู้ประกอบการอาชีพเดียวกันได้ในระดับ หนึ่ง ทั้งนี้ ต้องขึ้นอยู่กับสภาพปัจจุบันและปัญหาในแต่ละท้องถิ่นอีกด้วย

๕. การรวมกลุ่มเพื่อสร้างความมั่นคงในวิชาชีพเป็นวิธีการหนึ่ง ที่จะช่วยลดปัญหาความขัดแย้งในอาชีพ เพราะการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเป็นชมรมหรือ สมาคม จะช่วยให้การแบ่งพื้นที่หรือขอบเขตที่เป็นธรรมในกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเดียวกัน การทำงานก็จะได้รับความร่วมมือด้วยดี

๑.๒ จริยธรรมของวิชาชีพกฎหมาย

ก่อนที่จะกล่าวถึงจริยธรรมของทนายความ จะขอกล่าวถึงหลักวิชาชีพ กฎหมายเพื่อความเข้าใจก่อนพอสังเขป ดังนี้ หลักกฎหมายวิชาชีพประกอบด้วยจริยธรรม วิชาชีพกฎหมาย จริยธรรมของทนายความ จริยธรรมของอัยการและ จริยธรรม ของตุลาการ แนวคิดจริยธรรมวิชาชีพกฎหมายเป็นคติและหลักกฎหมายทุกสาขาวิชาชีพ ควรยึดถือแนวปฏิบัติเป็นอุดมการณ์ของตน ทนายความเป็นวิชาชีพหนึ่งที่เกี่ยวข้อง กับกระบวนการยุติธรรม การประกอบวิชาชีพทนายความควรมีจริยธรรมนักกฎหมาย

ไม่ว่าจะประกอบวิชาชีพใดต้องมีจริยธรรมในฐานะนักกฎหมายอันเป็นอุดมการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน เพื่อเป็นที่ยอมรับนับถือจากประชาชนทั่วไป การประกอบวิชาชีพกฎหมายเป็นกิจการผูกขาดเฉพาะนักกฎหมาย ดังนั้น เพื่อป้องกันการประพฤติมิชอบ จึงต้องจัดให้มีองค์กรควบคุมนักกฎหมาย ในที่นี้จะขอกล่าวถึงเกี่ยวกับทนายความเท่านั้น ทนายความ เป็นนักกฎหมายที่มีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้น เพื่อป้องกันการประพฤติมิชอบจึงต้องจัดให้มีองค์กรควบคุมนักกฎหมาย วิชาชีพกฎหมายเป็นสิ่งจำเป็นแก่ชุมชนผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายจึงต้องมีอุดมการณ์เพื่อรับใช้ประชาชนยิ่งกว่าประโยชน์ให้แก่ตัวเอง วิชาชีพกฎหมายต้องทำด้วยเจตนาธรรมเพื่อผดุงความยุติธรรม วิชาชีพนักกฎหมายได้มีปรากฏในประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ ซึ่งระบุหลักจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพนักกฎหมายทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นผู้พิพากษาหรือทนายความไว้ รายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. จริยธรรมของผู้พิพากษา ผู้พิพากษาพึงตรวจสำนวนความและชี้แจงให้คู่ความทุกฝ่าย ตระหนักถึงผลดีและผลเสียในการดำเนินคดีความ และในการไกล่เกลี่ยหรือพิจารณาคดีจะต้องกระทำในศาลและไม่บีบบังคับ หรือให้คำมั่นว่าจะช่วยเหลือคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งและจักต้องไม่เลื่อนพิจารณาคดีโดยไม่จำเป็น

๒. จริยธรรมทนายความ ทนายความต้องรับเป็นทนายขอแรงเมื่อศาลเรียกขอและต้องเคารพยำเกรงอำนาจศาลอันจะทำให้ศาลหรือผู้พิพากษาเสื่อมเสีย และในการวาทความต้องไม่ทำเอกสารหรือหลักฐานที่เป็นเท็จ รวมถึงเสี้ยมสอนให้พยานเบิกความเท็จ หรือติดสินบนเจ้าพนักงาน หากทนายความผู้ใดฝ่าฝืนให้ถือว่าทนายความผู้นั้นประพฤติผิดมรรยาททนายความ ซึ่งท่านอาจารย์จิตติตติงศ์ภักดิ์ กล่าวว่า นักกฎหมายดูแลทุกข์สุขของประชาชนในด้านความคิดและการกระทำ วิชาชีพนักกฎหมายจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาชีพนักกฎหมายมีลักษณะพิเศษประการหนึ่งคือเป็นงานที่ดำเนินการให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชน ซึ่งจัดว่าเป็นงานที่ยากลำบาก และเป็นภารกิจที่ต้องดำเนินการตลอดไปไม่ว่ายุคสมัยใด ภารกิจดังกล่าวเป็นภารกิจหลักซึ่งต้องการผู้ประกอบวิชาชีพที่ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวยิ่งไปกว่าประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน และจักต้องทำงานด้วยความอิสระไม่อยู่ภายใต้การปกครองของผู้ใด คุณสมบัติของนักกฎหมายที่ทำงานด้วยความเป็น อิสระได้ก็คือความกล้าในการแสดงความคิดเห็น นักกฎหมายไม่ใช่บุคคลประเภทขอรับกระผมที่เรียกว่า yes man หรือที่ล่อกันว่า ไตเท่า กรุณาบัญชาไม่ผิด กล่าวโดยสรุป ผู้ประกอบวิชาชีพนักกฎหมายจะต้องไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม วิชาชีพกฎหมายให้เป็นธรรม รอบรู้วิชาการและมีอิสระในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพื่อธำรงไว้

ซึ่งความยุติธรรมในสังคมซึ่งเป็นประเด็นที่ยากลำบากอย่างยิ่ง เพราะบางครั้งอาจต้องเผชิญกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลซึ่งถือว่าอำนาจคือความถูกต้อง

๓. จริยธรรมของนายความในการปฏิบัติหน้าที่ในศาล การปฏิบัติตนของนายความในศาลนั้นมีทั้งการปฏิบัติตนในบริเวณศาลและการวาคความในศาล การปฏิบัติตนในศาลนั้นต้องแต่งกายสุภาพเรียบร้อย ทั้งความประพฤติและการพูดจาในศาลพึงกระทำด้วยความระมัดระวังและสำรวม นอกจากนั้นยังต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของศาลที่วางไว้เกี่ยวกับธุรการต่างๆ โดยเคร่งครัดอีกด้วย ส่วนในเรื่องการวาคความในศาลนั้น นับแต่การแต่งกายต้องกระทำให้ถูกต้องตามข้อบังคับว่าด้วยมายาทนายความการปฏิบัติตนต่อศาลในห้องพิจารณาคอร์ทำด้วยความสุภาพเรียบร้อยและเคารพสถาบันศาล ทั้งการใช้อยู่คำในห้องพิจารณาคดีต้องใช้อยู่คำสุภาพเรียบร้อยสำรวมกริยามารยาท รวมทั้งต้องระมัดระวังในการติดต่อวิสาสะกับผู้พิพากษา ตลอดจนแสดงให้ศาลหรือประชาชนทั่วไปได้เข้าใจวาคศาลเป็นสถาบันที่ศักดิ์สิทธิ์ และสิ่งที่สำคัญนั้นนายความต้องมีแนวความคิดและสำนึกในหน้าที่ในการผดุงความ ยุติธรรมของบ้านเมือง

๔. จริยธรรมของนายความในการปฏิบัติหน้าที่นอกศาล นายความไม่จำเป็นต้องรับทุกคดีที่มีตัวความมาปรึกษา หากคดีใดไม่ทราบข้อเท็จจริงในเรื่องนั้นอย่างเพียงพอแก่การปฏิบัติหน้าที่ก็ไม่สมควรจะรับ เพราะการทำให้ผิดความเป็นจริงจะเกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงของตนได้ นอกจากนั้นคดีใดมีช่องทางจะประนีประนอมยอมความกันได้ก็ควรจะพูดให้ตัวความประนีประนอมกันไป ไม่ควรยุยงให้สู้คดีเพื่อที่ได้รับผลประโยชน์จากการเป็นความกัน

๕. จริยธรรมของนายความในการดำรงตน นายความทุกคนควรปฏิบัติตนอยู่ในกรอบทั้ง สวนตัวและต่อบุคคลอื่น ได้แก่ การแต่งกาย การพูดจา ความจริงใจ ไม่ประพฤติตนฝ่าฝืนต่อศีลธรรมอันดี มีความซื่อสัตย์สุจริตในวิชาชีพ ดำรงอยู่ตามอัตภาพ ไม่กอบโกยผลประโยชน์และเรียกเงินค่านายความมากเกินไปจนเป็นการเบียดเบียนผู้อื่น ทั้งต้องมีแนวความคิดในการผดุงความยุติธรรมขั้นพื้นฐานของจิตใจ มีความเป็นอิสระกล้าหาญในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งต้องไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของผู้ใดที่มีจุดมุ่งหมาย ในการประกอบวิชาชีพทนายความให้สำเร็จเป็นผลดีในการผดุงความยุติธรรมต้องภาคภูมิใจในอุดมการณ์ของการรับใช้ประชาชน ทำกฎหมายให้เป็นธรรมและอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้เกิดขึ้นด้วยความมองอาภรณ์อันจะได้ชื่อว่าเปนนายความที่มีจริยธรรม

๖. จริยธรรมในวิชาชีพกฎหมายขั้นมูลฐาน ในขณะที่สังคมพยายามมุ่งเน้นเรื่องคุณธรรม จริยธรรมในหลายๆ อาชีพ ไม่วาจะเป็นอาชีพนักธุรกิจ นักการเมือง และอีกนานาอาชีพ ให้อยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรมให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการช่วยสังคม

อีกทางหนึ่ง เรื่องจริยธรรมในวิชาชีพของนักกฎหมาย ไม่ว่านักกฎหมายในสาขาอาชีพใด อาทิ ผู้พิพากษา อัยการ และทนายความ เป็นต้น ถ้าพิจารณารวมแล้วน่าจะมีจริยธรรมขั้นมูลฐานใน ๕ ประการ คือ

- ๖.๑ ยึดมั่นและปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรมเท่านั้น
- ๖.๒ ต้องรักษาเกียรติภูมิแห่งวิชาชีพกฎหมาย
- ๖.๓ ต้องมีความละเอียด ประณีต สุขุม
- ๖.๔ มีความพอเหมาะพอดี
- ๖.๕ มีสามัญสำนึก

๑.๓ หน้าที่ของทนายความ

ในการประกอบอาชีพทนายความ ทนายความมีหน้าที่สำคัญอยู่ ๒ ประการ กล่าวคือ

- ๑) ให้ความช่วยเหลือลูกความตามกฎหมาย

หน้าที่นี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับการรับจ้างทำของประเภทอื่น ซึ่งผู้รับจ้างจะต้องพยายามทำงานที่ได้รับจ้างนั้นให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ว่าจ้างให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ แต่เนื่องจากวิชาชีพทนายความนั้น แม้จะเป็นการรับจ้างทำงานชนิดหนึ่งก็ตาม แต่การประกอบวิชาชีพทนายความยังมีลักษณะแตกต่างจากการจ้างทำของประเภทอื่นอยู่บ้าง เช่น การที่ทนายความจะรับทำงานหรือไม่นั้นเป็นอิสระของทนายความที่จะวินิจฉัยว่าควรรับทำหรือไม่ และช่วยเหลือลูกความนั้นเป็นการชอบด้วยเหตุผลหรืออุดมการณ์ของตนหรือไม่ การช่วยเหลือลูกความตามกฎหมายนั้นเป็นหน้าที่ของทนายความที่ต้องทำอย่างถูกต้อง ตรงไปตรงมาตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ แต่การปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้องตรงไปตรงมาในบางครั้งอาจจะไม่เกิดประโยชน์กับลูกความ หรือเกิดประโยชน์กับลูกความแต่ขัดแย้งกับความถูกต้องและอุดมการณ์ของตนก็ได้ ฉะนั้น ทนายความที่มีประสบการณ์น้อยจึงมีความรู้สึกว้าวุ่นว่า ถ้าหากตนปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา อาจจะไม่สามารถรักษาผลประโยชน์ของลูกความได้ จึงค้นแสวงวิธีการไปในทางที่จะเกิดประโยชน์ให้แก่ลูกความเป็นสำคัญ การปฏิบัติงานดังกล่าวถือว่าถูกต้องตามหน้าที่เพียงครั้งเดียว จริงอยู่การที่ลูกความเสียเงินจ้างทนายความนั้นต้องการที่จะได้ประโยชน์จากทนายความให้คุ้มกับค่าจ้างที่ได้จ้างไป แต่ทนายความนั้นมีหน้าที่จะต้องรักษาความถูกต้องตามกฎหมายไว้เช่นกัน ฉะนั้น เมื่อใดก็ตามที่การปฏิบัติหน้าที่ของทนายความสามารถที่จะช่วยเหลือลูกความตามตัวบทกฎหมายอย่างตรงไปตรงมาได้ ทนายความจึงควรรับทำคดีนั้นให้แก่ลูกความ

๒) เพื่อผดุงความยุติธรรม

หน้าที่นี้สำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมทั้งหมด เพราะความจริงแล้ว การปฏิบัติหน้าที่ของนายความนั้น นายความมีหน้าที่ผดุงความยุติธรรมของบ้านเมือง และถือว่านายความเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรม การอำนวยความสะดวกยุติธรรมของบ้านเมืองจะดำเนินไปโดยความเรียบร้อยไม่ได้ ถ้าหากปราศจากการปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้องของนายความ ฉะนั้น โดยหน้าที่ของนายความที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมแล้ว เราถือว่านายความนั้นเป็นเจ้าหน้าที่ศาล (Court Officer) นายความจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรงต่อกฎหมาย ถูกต้องตามมารยาทนายความ ข้อที่นายความกล่าวหรือนำมาแสดงจะต้องเป็นความจริง นายความจะต้องปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เกิดความถูกต้องเป็นธรรมในกระบวนการพิจารณาของศาล หน้าที่ของนายความอย่างหนึ่งก็คือ นำข้อความจริงที่ถูกต้องมาเสนอให้ศาลใช้ข้อความจริงนั้นตัดสินคดีไปตามกฎหมาย การปฏิบัติเช่นนี้เป็นส่วนสำคัญในการผดุงความยุติธรรมของบ้านเมืองให้เป็นที่พึงของประชาชนได้ตลอด

เนื่องจากวิชาชีพกฎหมายต้องทำด้วยเจตนารับใช้ประชาชน ประโยชน์ส่วนตัวที่จะเป็นผลได้แก่ผู้ประกอบวิชาชีพเองมีความลดหลั่นลงไป ซึ่งต่างจากธุรกิจหรืออาชีพอื่นผู้ประกอบการวิชาชีพกฎหมายต้องใช้ความรู้ความชำนาญ พิเศษ สภาพของอาชีพจึงเป็นการผูกขาด การผูกขาดถ้าไม่มีการควบคุมย่อมนำไปสู่การหาประโยชน์เกินขอบเขตที่ตั้งนั้น เพื่อมิให้มีการเอาเปรียบบีบบังคับเกินขอบเขตหรือมิให้มีความประพฤติอันไม่ชอบไม่ควร จึงต้องมีองค์การเพื่อควบคุมผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมาย

วิชาชีพนายความเป็นอาชีพอิสระและมีความรับผิดชอบสูงต่อสังคม เป็นสาขาหนึ่งของกระบวนการยุติธรรม นายความจำเป็นต้องมีคุณสมบัติพิเศษทั้งในด้านความรู้และคุณธรรม จึงต้องมีการควบคุมการประกอบวิชาชีพ องค์การควบคุมการประกอบวิชาชีพนายความ ได้แก่

เนติบัณฑิตยสภา เป็นองค์การอิสระ ที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ตามพระราชบัญญัติเนติบัณฑิตยสภา พ.ศ. ๒๕๐๗ ซึ่งตราขึ้นโดยจอมพล ถนอม กิตติขจร โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นสภานายกพิเศษ มีอำนาจหน้าที่ควบคุมกิจการทั้งปวงของสภาและยับยั้งมติของสภาด้วย กับทั้งมีประธานศาลฎีกาเป็นนายก ประธานศาลอุทธรณ์เป็นอุปนายกคนที่ ๑ และอัยการสูงสุดเป็นอุปนายกคนที่ ๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษานิติศาสตร์ และการประกอบอาชีพทางกฎหมาย รวมทั้งจัดหาทุนเพื่อการนั้น ตลอดจนส่งเสริมความสามัคคีและผดุงเกียรติของสมาชิก

สภานายความเป็นองค์การผู้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมายที่สำคัญ

อย่างยิ่งสถาบันหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยและนานาชาติ มีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายก่อตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ โดยมีนายกและกรรมการสภาทนายความที่ได้รับการเลือกตั้งจากสมาชิกทนายความทั่วประเทศเป็นผู้บริหาร

สภาทนายความมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ ประกอบด้วย

๑. ส่งเสริมการศึกษาและการประกอบวิชาชีพทนายความ
๒. ควบคุมมรรยาททนายความ
๓. ส่งเสริมความสามัคคี และผดุงเกียรติของสมาชิกสภาทนายความ
๔. ส่งเสริม และจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกสภาทนายความ
๕. ส่งเสริม ช่วยเหลือ แนะนำ เผยแพร่ และให้การศึกษาแก่ประชาชนในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมาย

ข้อบังคับว่าด้วยมรรยาททนายความ

ผู้เป็นทนายความจะต้องปฏิบัติตามข้อบังคับว่าด้วยมรรยาททนายความตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ ซึ่งออกตามความในมาตรา ๒๗ (๓) (จ) มาตรา ๕๑ ซึ่งได้แบ่งข้อบังคับว่าด้วยมรรยาททนายความออกเป็น ๕ ประการ คือ

๑. มรรยาทของทนายความต่อศาลและในศาล
๒. มรรยาทของทนายความต่อตัวความ
๓. มรรยาทของทนายความต่อทนายความด้วยกัน และต่อประชาชนผู้มีอรรถคดีและอื่นๆ
๔. มรรยาทในการแต่งกายของทนายความ
๕. มรรยาทในการปฏิบัติตามคำสั่งตามกฎหมายและข้อบังคับ

๒. แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับระเบียบวิชาชีพกฎหมายการสื่อสารและการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมในการทำงานของออสเตรเลีย

ระเบียบวิชาชีพกฎหมายการสื่อสารและการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมในการทำงาน (Regulation of the Legal Profession Communications and Change Ethics in the workplace) : ของประเทศออสเตรเลีย บรรยายโดย Steve Mark Director Creative Consequences Former Legal Services Commissioner NSW. ทำหน้าที่ดูแลความประพฤติทางวิชาชีพกฎหมายเกี่ยวกับทนายโดยเฉพาะ จะพูดถึงหัวข้อหลักการ

ดูแลความประพฤติอาชีพทนาย ความคาดหวังของคู่ความที่มาติดต่อกับทนาย และปัญหา
ด้านกฎหมายและจริยธรรมในระหว่างที่ทำงาน ดังนี้

๑. การดูแลผู้ใช้วิชาชีพกฎหมาย (ความประพฤติทนายความ)
๒. ความคาดหวังของคนในติดต่อกับทนายความ
๓. ปัญหาจริยธรรม

การดูแลผู้ใช้วิชาชีพกฎหมาย (ความประพฤติของทนายความ) จะมี
คณะกรรมการดูแลความประพฤติทางด้านวิชาชีพกฎหมาย โดยหลักจะมีประมวล
จริยธรรมสำหรับทนายความให้ยึดถือปฏิบัติ และในขณะเดียวกันประชาชนในพื้นที่
แต่ละมลรัฐมีความคาดหวังทางวิชาชีพทนายความสูงมาก จึงคาดหวังว่าผู้ที่จะเป็น
ทนายความจะต้อง เป็นทนายความที่ดี เป็นคนที่เก่ง มีความประพฤติดี และมีจริยธรรม
แต่สิ่งสำคัญที่จะต้องให้เห็นว่า คือ วิชาชีพไม่ได้ขึ้นอยู่กับตัวบทกฎหมายที่บัญญัติไว้
เป็นลายลักษณ์อักษรหรือข้อบังคับที่เขียนไว้ แต่ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของบุคคลที่จะมาเป็น
ทนายความมากกว่า โดยตัวทนายความจะต้องเป็นคนดี รู้จักคุณค่าของความดี เพราะ
ทนายความมีบทบาทมากในชุมชนและสามารถช่วยเหลือคนได้ และกฎหมายกับความ
ยุติธรรมมักจะไม่ได้ไปด้วยกันเสมอไป ฉะนั้น การไปที่ศาลจึงมีความคาดหวังมาก
ทุกคดีลูกความจึงคาดหวังว่าจะชนะคดี ทำให้คาดหวังกับความสามารถของทนายความ
และคาดหวังว่าคือความยุติธรรมเมื่อไปศาล แต่ข้อกฎหมายไม่ได้หมายความว่าทำให้
ขจัดข้อขัดแย้งไปได้หมด จะเห็นว่า คนที่มาติดต่อศาลมักจะไม่พอใจ และเจ้าหน้าที่
ศาลเป็นที่รองรับอารมณ์ของคนที่มาติดต่อศาล กรณีเมื่อคำตัดสินคดีไม่เป็นไปตามที่
ต้องการ จึงคิดว่าเขาไม่ได้รับความเป็นธรรม

การทำให้คนเข้าใจว่ากฎหมายกับความยุติธรรมไม่ได้เป็นเรื่องเดียวกันสามารถ
ให้การศึกษาได้ แต่ทำให้คนเข้าใจยาก ความไม่พอใจจึงตกแก่เจ้าหน้าที่ศาลและ
ทนายความ เพราะฉะนั้น บทบาทของคณะกรรมการฯ จะมีหน้าที่ในการให้การศึกษา
กับทนายความเกี่ยวกับการสื่อสารในการมาศาลให้กับลูกความได้เข้าใจ และสอนให้
ทนายความมีทักษะเพื่อให้ความรู้แก่ลูกความ ควรจะพูดหรือสื่อสารหรือปฏิบัติอย่างไร
กับลูกความให้เข้าใจว่าอาจจะไม่ได้ตรงกับความต้องการของตนตามที่คาดหวังไว้ บางครั้ง
ลูกความที่มีความต้องการชนะคดีจะให้ทนายความทำอย่างไรก็ได้ที่จะทำให้ตนชนะคดี
เพราะฉะนั้น ทนายที่เจอลูกความประเภทนี้ตกอยู่ในภาวะตึงเครียดที่ต้องทำอย่าง
ใดอย่างหนึ่งให้คดีชนะหรือไม่ ทำให้ผู้ประกอบการวิชาชีพกฎหมายหรือทนายความได้รับ
ความกดดันอย่างมาก การดูแลความประพฤติของทนายความให้ปฏิบัติตามจริยธรรม
ทนายความจึงต้องเลือกวิธีใดวิธีหนึ่งเพื่อไม่ทำตาม และอธิบายให้ลูกความเข้าใจ ไม่ไป
กระทำถูกหรือผิดตามที่ลูกความต้องการ เหตุการณ์นี้ไม่ใช่เฉพาะทนายความของ

บริษัทเอกชนเท่านั้น แต่รวมถึงอัยการซึ่งเป็นทนายความของรัฐด้วยเช่นกัน เช่น ในคดีอาญา มิใช่จะทำอะไรก็ได้ที่จะนำจำเลยเข้าคุก ซึ่งจริง ๆ จะต้องดูว่าหลักกฎหมายคืออะไร เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ฯลฯ มีบทบาทมาก ทำให้อัยการมีความกดดันมาก ในหลักนิติธรรม Rule of Law ไม่อยากให้เกิดขึ้นว่าจะทำอะไรให้จำเลยเข้าคุก โดยไม่สนใจว่าหลักกฎหมายจะเป็นอย่างไร

ในแต่ละประเทศมีวิวัฒนาการที่แตกต่างกัน การแก้ไขจึงขึ้นอยู่กับแต่ละวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ ในส่วนของประเทศออสเตรเลียมีการแก้ไขปัญหาซึ่งวัฒนธรรมของประเทศออสเตรเลียรับไม่ได้กับการคอร์รัปชัน เช่น การให้สินบนกับผู้พิพากษาหรือเจ้าหน้าที่รัฐ แต่ก็ยอมรับว่าตรวจสอบได้ยาก แม้ว่าในประเทศออสเตรเลียจะมีจำนวนน้อย แต่จะต้องตรวจสอบอย่างเข้มแข็ง คนออสเตรเลียเข้าใจว่าการคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นก็เนื่องจากการเป็นเพื่อนกันหรือญาติกัน แต่ถือว่าเป็นเรื่องธุรกิจจึงรับได้ เช่น การคอร์รัปชันเกิดจากคนที่รู้จักกัน เป็นเพื่อนกัน ใช้ของบริษัทฯ ซึ่งเป็นญาติกัน เข้ามาประมูลงานราชการ การไปซื้อของบริษัทที่เป็นญาติ ซึ่งเป็นธุรกิจทางครอบครัวบางประเทศยอมรับให้เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐจ้างบริษัทเพื่อนหรือญาติ เนื่องจากสามารถควบคุมดูแลได้

คำว่า "จริยธรรม" ในแต่ละประเทศพิจารณาแตกต่างกัน เพราะบางประเทศถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา หากจะประเมินจริยธรรม การที่จะทำอะไรก็ได้ให้ถูกต้องดูว่าทำอะไรที่ถูกต้อง บางครั้งต้องพิจารณาตามบริบทที่ถูกต้องด้วย เมื่อได้รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับความประพฤติทนายความ ท่านต้องคิดว่า หากท่านเป็นทนายความ ท่านจะทำอย่างไร ต้องพิจารณาว่าถูกต้องหรือไม่ หลายกรณีลูกความร้องเรียนทนายความ แต่เมื่อท่านลงไปดูกันจะเห็นว่าทนายความทำถูกต้องแล้ว ตัวอย่าง

กรณีที่ ๑ ลูกความประสบอุบัติเหตุ หรือถูกละเมิด เรียกค่าเสียหายเป็นเงินหนึ่งล้านเหรียญ เนื่องจากทำให้เสียอาชีพการงาน ภรรยาจึงขอหย่า ตนเองไม่สามารถทำงานได้ แต่ทนายความเห็นว่าควรจะได้ประมาณ ๑ หมื่นเหรียญ และศาลก็คงจะไม่ได้ให้ตามที่ลูกความเรียกร้อง ซึ่งทนายความได้ชี้แจงว่าจะมีค่าใช้จ่าย ค่าขึ้นศาล หรืออาจจะเสียค่าใช้จ่ายมากกว่า ๑ หมื่นเหรียญ ทำให้ลูกความไม่พอใจ รู้สึกโกรธทนายความ นำเรื่องไปร้องเรียนความประพฤติ เพราะฉะนั้น ในกรณีที่มีการจัดอบรมให้การศึกษาแก่ทนายความ จะต้องระดมความคิดจากลูกความ ทนายความและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ทนายความต้องพยายามอธิบายให้ลูกความเข้าใจถึงความคาดหวังที่ไม่สมเหตุผลจะใช้อารมณ์มากำหนดไม่ได้

กรณีที่ ๒ เป็นกรณีทนายความถูกร้องเรียนเรื่องหยิ่งหรือเก่งทำให้ทนายความอีกฝ่ายหนึ่งรู้สึกว่ายากที่จะตกลงกันได้ ทำให้ยากที่จะประนีประนอม

ยอมความกัน ดังนั้น จึงขึ้นอยู่กับ การให้ความรู้กับทนายความในการพูดสื่อสาร ประนีประนอมยอมความ เช่น ทักษะในการสื่อสารระหว่างทนายความและลูกความ หรือทนายความกับทนายความ การสื่อสารที่จะต้อง มี คือ ต้องอธิบายให้ลูกความเข้าใจ ว่าความคาดหวังอาจจะไม่เหมาะสมกับกฎหมายที่มีอยู่ ความเข้าใจของลูกความจึงเป็นสิ่ง สำคัญ เป็นหน้าที่ที่สำคัญของทนายความว่า ตัวลูกความไม่ใช่จะชนะคดีเสมอไป และเจ้า พนักงานศาลก็มีส่วนสำคัญในการสร้างความเข้าใจให้กับคู่ความและเป็นหน้าที่ของ เจ้าหน้าทีในการอธิบายว่าขั้นตอนของศาลเป็นอย่างไร ไม่ใช่ว่าจะชนะคดีเสมอไป

จริยธรรมการทำงานของทนายความ กระจายไปในสถานที่ทำงานที่มีวิชาชีพ กฎหมาย ดังนั้น ก็ต้องเข้าใจหลักจริยธรรมนี้เช่นกัน หมายถึง สิ่งที่จะต้องเป็น ที่สิ่งที่ถูกต้อง และต้องทำให้เพื่อนในที่ทำงานสามารถทำงานร่วมกันได้ การที่คน สองคนทำงานร่วมกัน จึงต้องเข้าใจทักษะของกันและกัน และเจ้านายก็ต้องให้ความสำคัญ ในการดูแลลูกน้องให้เท่ากัน ในสถานที่ทำงาน ทุกคนจะต้องเข้าใจว่า แต่ละคนมี ความต้องการอย่างไร ฉะนั้น ทุกคนจึงต้องเคารพซึ่งกันและกัน ไม่ใช่ความสามารถ ที่คาดหวังแต่เป็นความสามารถที่แท้จริง การมีอคติเป็นเรื่องขัดต่อจริยธรรม ซึ่งการผิด จริยธรรมต่อเพื่อนร่วมงานหรือหัวหน้างาน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเพศ อายุ เชื้อชาติ การนับถือ ศาสนาที่แตกต่างกัน เพราะฉะนั้น จึงต้องเข้าไปดูโครงสร้างของทนายความว่า จะทำ อย่างไม่ให้มื่อคติในการทำงาน ไม่ใช่เป็นงานที่จะลงโทษทนายความ แต่เป็นการ ให้การศึกษาแก่ทนายความ เพื่อให้อาชีพทนายความเป็นที่ยอมรับ จริยธรรมเหล่านี้ จำต้องยาก เพราะฉะนั้นการมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละบุคคล

การสื่อสารระหว่างทนายความกับลูกความเกี่ยวกับเรื่องค่าธรรมเนียมศาล ค่าทนายความคู่ความไม่เข้าใจ หรือคาดไม่ได้ว่าจะจ่ายเท่าใด เพราะฉะนั้น จึงต้อง ออกแบบให้ทนายความจะต้องมีการประมาณการค่าใช้จ่ายต่างๆ ตั้งแต่ต้นจนเสร็จสิ้นคดี ว่ามีจำนวนเท่าใดให้ลูกความทราบ เพื่อให้ลูกความทราบว่าตัดสินใจจ้างทนายความ อีกหรือไม่ แต่ในบางกรณีเป็นเรื่องยากที่จะประมาณการค่าใช้จ่ายได้ทั้งหมด แต่บางเรื่อง ก็เป็นเรื่องยากที่จะประมาณการได้ ความเสียหายจากการบาดเจ็บ ทนายความอาจไม่ได้ บอกว่าคู่ความได้จากคู่ความอีกฝ่ายมาเท่าใด ทนายความบอกแต่เพียงจำนวนเงินสุดท้าย ที่ได้รับ เป็นการผิดประมวลจริยธรรม ก็จะถูกดำเนินคดีอาญา

บทลงโทษกรณีผิดจริยธรรม มีหลายระดับตามความรุนแรง เช่น

- ๑) ถอนใบอนุญาตทนายความตลอดชีวิต
- ๒) จ่ายค่าสินไหมทดแทนให้กับคู่ความ
- ๓) ลงโทษตักเตือน หรือทำทัณฑ์บน
- ๔) ส่งไปโรงเรียนดัดนิสัย โดยมีการจัดคอร์สให้ทนายความไปเรียนเพิ่มเติม

การลงโทษกรณีผิดจริยธรรมของทนายความจะเก็บข้อมูลไว้ในทะเบียนประวัติ ทนายความ สามารถตรวจสอบได้ทางเว็บไซต์ ในกรณีที่มีการร้องเรียนทนายความ จะต้องมีการไต่สวนข้อพิพาท เพื่อให้ลูกความเข้าใจ โดยให้คู่ความและทนายความมา ไต่สวนข้อพิพาทกันเพื่อหาทางออก รูปแบบการไต่สวนระหว่างทนายความและ ลูกความ เช่น ลดค่าทนายความ หรือจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพียงครั้งหนึ่ง นอกจากนี้ เมื่อมีการพิจารณาบทลงโทษกรณีผิดจริยธรรมของทนายความแล้วจะมีการเผยแพร่ข้อมูล เกี่ยวกับความประพฤติของทนายความให้ศาลทราบ ผ่านทางเว็บไซต์ของสภาทนายความ

กรณีมีการค่าความ ไม่ชนะไม่ต้องจ่ายค่าธรรมเนียมหรือค่าทนายความ ซึ่งตามหลัก No Win No Fee สามารถทำได้ แต่ก็มีข้อจำกัด เหตุที่อนุญาตให้กระทำได้ เพราะว่าลูกความบางคนไม่มีเงินในการจ้างทนายความ เช่น กรณีเป็นเรื่องอุบัติเหตุ ในการทำงาน จึงไม่สามารถต่อสู้กับนายจ้างได้ กรณีดังกล่าวสามารถนำหลัก No Win No Fee มาใช้ได้ ข้อดีคือ ทำให้สามารถเข้าถึงความยุติธรรมได้ แต่ในขณะเดียวกันก็มีข้อเสีย คือ เป็นการเปิดโอกาสให้ทนายความนำเรื่องไปฟ้องศาล เพื่อให้มีค่าจ้างทนายความ แต่มี ข้อจำกัด คือ กฎหมายกำหนดว่า ถ้าศาลเห็นว่า คดีนี้ไม่ควรนำมาศาล ศาลจะสั่งให้ ทนายความจ่ายค่าธรรมเนียมศาลเอง โดยหลักตรรกะแล้ว ทนายความจึงต้องเลือกคดี ที่จะต้องชนะ เพราะมีโอกาสจะได้ค่าทนายความ

ในการดำเนินคดีอาญา การดำเนินคดีคล้ายกับประเทศไทย คือ มีทนายความ อาสา แต่ต่างกันตรงที่ว่าศาลไม่ได้มีบทบาทในการแต่งตั้งทนายความอาสาให้แก่จำเลย แต่มีหน่วยงานของรัฐบาลโดยเฉพาะจัดหาและแต่งตั้งทนายความให้แก่จำเลยในคดีอาญา ข้อที่เหมือนกันคือ ศาลจะไม่รับฟัง หากจำเลยไม่มีทนายความ

เรื่องระยะเวลาในการพิจารณาคดี เนื่องจากแต่ละคดีมีความยากง่ายแตกต่างกัน แต่ศาลในประเทศออสเตรเลียพยายามทำให้การพิจารณาคดีรวดเร็วขึ้น โดยอาจใช้ ระยะเวลาการร่วความ เช่น ๑ เดือน ๕ - ๖ เดือน หรือ ๑ ปี ซึ่งขึ้นอยู่กับประเภทคดี

การมีหน่วยงานเพื่อดูแลจริยธรรมของทนายความ รัฐนิวเซาท์เวลส์ ประเทศ ออสเตรเลีย เป็นเพียงรัฐเดียวที่มีหน่วยงานที่ตั้งขึ้นมาเพื่อดูแลสภาทนายความอีกชั้นหนึ่ง แตกต่างจากประเทศไทยที่มีสภาทนายความซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลทนายความ ไม่มีหน่วยงานอื่นควบคุมอีกชั้นหนึ่ง

ในกรณีที่ทนายความไม่พอใจการพิจารณาลงโทษของคณะกรรมการ ทนายความสามารถอุทธรณ์ไปไปยัง Suprem Court ได้ แต่เท่าที่ผ่านมายังไม่มีคดีไหน ที่ Suprem Court ไม่เห็นด้วยกับคำชี้แจงของคณะกรรมการ

๓. แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาททางเลือกของไทย

การระงับข้อพิพาททางเลือก (Alternative Dispute Resolution หรือ ADR) เป็นการพยายามบริหารจัดการปัญหาข้อขัดแย้งของคู่พิพาท โดยกระบวนการวิธีที่มุ่งให้คู่กรณีสามารถตกลงกันได้โดยที่ต่างฝ่ายต่างได้รับความพึงพอใจ บนพื้นฐานของความยุติธรรม คู่ความทั้งสองฝ่ายไม่ต้องมาศาล (การยุติข้อพิพาทนอกศาล) หรือ ในกรณีที่มาถึงศาล (การยุติข้อพิพาทในศาล) ศาลก็จะให้คู่ความพิจารณาการระงับข้อพิพาทด้วยกระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือกแทนกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีปกติซึ่งมักจะมีบรรยากาศของการต่อสู้แข่งขันเพื่อให้ตนเป็นฝ่ายชนะคดี การระงับข้อพิพาททางเลือกจึงเป็นไปเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งหรือความบอบช้ำทั้งในด้านความรู้สึกและสัมพันธภาพของคู่พิพาทที่อาจเกิดขึ้นระหว่างกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีปกติ โดยใช้แนวทางที่ให้บุคคลที่สามเข้ามามีส่วนร่วมกับการจัดการข้อพิพาทของคู่ความใน ๓ ลักษณะ ได้แก่

๑. **การอำนวยความสะดวก (Facilitative)** คือ การที่บุคคลที่สามซึ่งมีความรู้และทักษะด้านกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เข้ามามีบทบาทในฐานะผู้อำนวยช่วยให้การเจรจาข้อพิพาทของคู่ความเป็นไปตามกระบวนการไกล่เกลี่ยด้วยความสงบเรียบร้อย แต่จะไม่เข้าไปมีส่วนร่วมหรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหา (content) ของข้อพิพาท คู่ความจะเป็นผู้ตัดสินใจเลือกวิธีแก้ไขข้อพิพาทด้วยตนเอง รูปแบบการระงับข้อพิพาทในลักษณะนี้ ได้แก่ การไกล่เกลี่ย (Mediation)

๒. **การแนะนำ รายงาน (Advisory)** คือ ลักษณะที่บุคคลที่สามเข้ามามีบทบาททั้งในส่วนของการอำนวยความสะดวกให้เป็นไปตามกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และให้คำแนะนำในเนื้อหาข้อเท็จจริงของข้อพิพาท แต่ไม่มีอำนาจที่จะตัดสินใจเลือกวิธีแก้ไขข้อพิพาท ซึ่งบุคคลที่สามมักจะเป็นผู้เชี่ยวชาญในสายงานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นข้อพิพาทโดยตรง ทั้งนี้ คู่ความจะเป็นผู้ตัดสินใจเลือกวิธีแก้ไขข้อพิพาทด้วยตนเอง รูปแบบการระงับข้อพิพาทในลักษณะนี้ ได้แก่ การประนอมข้อพิพาท (Mediation) การประเมินข้อเท็จจริงโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Appraisal/ Case Appraisal) ระบบผู้ตรวจการ (Ombudsman) เป็นต้น

๓. **การตัดสินชี้ขาด (Determinative)** คือ การที่บุคคลที่สามเข้ามามีบทบาทในการตัดสินชี้ขาดแนวทางที่จะนำมาใช้ในการแก้ไขข้อพิพาท โดยรูปแบบการระงับข้อพิพาทในลักษณะนี้ ได้แก่ อนุญาโตตุลาการ (Arbitration)

จากการทบทวนวรรณกรรม และ การอบรม ณ มหาวิทยาลัยนิเวศน์เวลส์ ประเทศออสเตรเลีย ในครั้งนี้สามารถอธิบายภาพรวมของการนำเอารูปแบบ วิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกมาใช้ ในประเทศไทย และในประเทศออสเตรเลีย ดังนี้

๓.๑ วิวัฒนาการเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาททางเลือกของไทย

กระบวนการยุติธรรมทางเลือก (Alternative dispute resolution หรือ ADR) คือทางเลือกของความยุติธรรมที่ถูกกล่าวถึงอย่างกว้างขวางในช่วงที่ผ่านมา โดยมีนิยามว่าหมายถึง การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ให้ความเป็นธรรมในทางกฎหมายหรือแก้ไขปัญหาความขัดแย้งแก่บุคคล โดยใช้รูปแบบวิธีการที่แตกต่างจากระบบยุติธรรมกระแสหลัก ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้อาจเกิดขึ้นระหว่างขั้นตอนการพิจารณาคดีในศาลหรือก่อนหน้านั้นก็ได้ กระบวนการดังกล่าวมีส่วนสำคัญในการช่วยแก้ไขปัญหารื่องต้นทุนทั้งในแง่ค่าใช้จ่าย และเวลาในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมแบบฟ้องร้องต่อศาล นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการให้ความสำคัญต่อคู่กรณีทั้งสองฝ่าย ด้วยการเปลี่ยนจากการเผชิญหน้ามาเป็นการพูดคุยหารือ รวมถึงมุ่งฟื้นฟูตัวบุคคลทั้งฝ่ายผู้กระทำและผู้เสียหาย ดังนั้น กระบวนการดังกล่าวจึงกลายเป็นทางเลือกของความยุติธรรมสำหรับผู้คนจำนวนมาก ความสำคัญของกระบวนการดังกล่าวเห็นได้จากการที่องค์การสหประชาชาติได้บัญญัติเรื่องดังกล่าวไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ ข้อที่ ๖ (Charter VI of the United Nations Charter) เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการแก้ไขข้อพิพาทระหว่างประเทศ

ข้อจำกัดของกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก

กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก หรือกระบวนการยุติธรรมแบบฟ้องร้อง (Litigation) หมายถึงการที่เมื่อเกิดข้อพิพาทระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคนขึ้น คู่กรณีคนใดคนหนึ่งจะนำประเด็นปัญหาไปฟ้องร้องต่อศาล ให้ช่วยทำหน้าที่ไต่สวนชี้ขาดข้อพิพาทเพื่อชดเชยผู้ถูกกระทำ หรือลงโทษผู้กระทำผิดให้สาสมกับสิ่งที่ได้ทำไป รูปแบบการขอให้รัฐ ‘ล้างแค้น’ (Retributive Justice) อย่างสมศักดิ์ส่วนนี้ คือแนวทางการอำนวยความยุติธรรมดั้งเดิมของรัฐชาติ ตามคติโบราณที่ว่า ‘ตาต่อตา ฟันต่อฟัน’ (an eye for an eye) อย่างไรก็ตาม ทุกวันนี้กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก ประสบปัญหาอย่างน้อยสองประการ ได้แก่

(๑) ปัจจุบันจำนวนประชากรในโลก และการพัฒนาเทคโนโลยี รวมถึงปัญหาการแย่งชิงทรัพยากร ทำให้ผู้คนมีโอกาสที่จะกระทบกระทั่งจนนำไปสู่การฟ้องร้องกันมากขึ้น ในกรณีประเทศไทย ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๕๐ มีคดีความขึ้นศาลมากกว่าหนึ่งล้านคดี ในขณะที่จำนวนผู้พิพากษายังคงมีจำนวนเท่าเดิม นอกจากนี้คดีฟ้องร้องส่วนใหญ่ใช้เวลาในการพิจารณาคัดสินหลักปี และมากกว่านั้นตามความซับซ้อนของข้อพิพาท ดังนั้นกระบวนการต่างๆ จึงประสบปัญหาเรื่องความล่าช้า ซึ่งแน่นอนว่าย่อมส่งผลถึงค่าใช้จ่ายแฝงที่สูงขึ้นสำหรับผู้เกี่ยวข้อง

(๒) ในปัจจุบันเริ่มมีการตั้งคำถามว่า กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก ให้ความสำคัญกับ ‘คน’ น้อยเกินไปหรือไม่ เห็นได้จากลักษณะโทษทางอาญา ได้แก่ กักขัง

จำคุก ประหารชีวิต ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นการมุ่ง ‘ล้างแค้น’ ด้วยการทำร้ายผู้กระทำผิดให้เท่ากับความผิดที่เข้าไป ซึ่งไม่มากก็น้อยถือเป็นการหนุนเสริมความรู้สึกเป็นปฏิกษณ์เผชิญหน้าระหว่างคู่กรณี และละเลยการฟื้นฟูสภาพจิตใจ หรือความเสียหาย ในระดับบุคคลทั้งต่อผู้กระทำและถูกระทำ จากปัญหาข้างต้นจึงมีความพยายามที่จะค้นหารูปแบบต่างๆ ที่จะช่วยในการบรรเทาภาระของกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก

กระบวนการยุติธรรมทางเลือก

“ความยุติธรรมที่ล้ำค่า คือความไม่ยุติธรรม” เพื่อไม่ให้ความยุติธรรมมาถึงล้ำค่า รวมถึงเพื่อเปิดทางเลือกให้กับการยุติข้อพิพาทด้วยแนวทางอื่นๆ ที่ไม่ต้องจบลงด้วยการทำร้ายกัน จึงได้มีการนำเสนอแนวคิดกระบวนการยุติธรรมทางเลือก ซึ่งเป็นกระบวนการยุติธรรมที่ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาตัวศาลเป็นหลัก และเปิดโอกาสให้คู่กรณีสามารถหาทางออกร่วมกันได้ โดยทั่วไปกระบวนการยุติธรรมทางเลือกสามารถแบ่งประเภทตามรูปแบบกระบวนการ ได้เป็นสามรูปแบบกว้างๆ โดยกระบวนการทุกรูปแบบจะเริ่มต้นขึ้นเมื่อทั้งฝ่ายตกลงใจที่จะเข้าสู่กระบวนการ ดังนี้

๑. การเจรจา (Negotiation) หมายถึงการที่คู่กรณีสองฝ่ายเจรจาทันทีเพื่อหาข้อยุติข้อพิพาทกันเอง โดยไม่มีบุคคลที่สาม

๒. การไกล่เกลี่ย (Mediation) หมายถึงการเจรจาทันทีที่มีบุคคลที่สาม (Mediator) เข้ามาเป็นตัวกลางในการดำเนินการและให้คำแนะนำ โดยตัวกลางนี้ไม่มีอำนาจในการตัดสินข้อพิพาทโดยมีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดการ ประนีประนอมยอมความให้จากความสมัครใจของคู่ความทั้งสองฝ่ายเป็นสำคัญ

๓. อนุญาโตตุลาการ (Arbitration) หมายถึง การตั้งบุคคล หรือคณะบุคคลเข้ามาทำหน้าที่ในการพิจารณาชี้ขาดข้อพิพาท ในประเด็นตามที่คู่กรณีตกลงกันได้ ในสัญญาอนุญาโตตุลาการ โดยเปิดโอกาสให้คู่กรณีมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการพิจารณาคดีร่วมกัน

อย่างไรก็ตามเพื่อไม่ให้เกิดกระบวนการยุติธรรมทางเลือก ส่งผลให้เกิดความยุติธรรม ‘หลายมาตรฐาน’ จึงมีการจำกัดไว้ว่า แนวทางกระบวนการดังกล่าว จะต้องไม่ละเมิดหลักการและสาระสำคัญของกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก เช่น หากความผิดที่เกิดขึ้นเป็นความผิดร้ายแรงที่ทำร้ายความรู้สึก หรือสร้างความเสียหายต่อสังคมส่วนรวมก็จำเป็นที่จะต้องได้รับการพิพากษาโดยศาลเป็นหลัก แม้จะสามารถนำเอาผลของการเจรจาทันทีซึ่งเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาลด หย่อนผ่อนโทษได้ตามสมควรก็ตาม ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาแนวทาง และองค์ความรู้เฉพาะขึ้นมาอย่างเป็นระบบที่ถูกกล่าวถึงอย่างมากได้แก่กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative justice) หมายถึง การอำนวยความสะดวกยุติธรรมที่ต้องการทำให้ทุกฝ่ายซึ่งได้รับผลกระทบจากอาชญากรรม ได้กลับคืนสู่สภาพดีเช่นเดิมอันเป็นการสร้างความสมานฉันท์ในสังคมเป็น เป้าหมายสุดท้าย ตัวอย่างเช่นการประชุมกลุ่มครอบครัว (Family Group Conferences) ในคดีเด็กและเยาวชน โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยเหยื่อ ผู้กระทำ และครอบครัว หรือบุคคลที่มีความสำคัญต่อฝ่ายๆ ต่าง มาร่วมกันประชุมเพื่อหาทางออก และกำหนดแนวทางการฟื้นฟูความเสียหาย และตัวบุคคลที่เกี่ยวข้อง

การระงับข้อพิพาทในชั้นศาลในประเทศไทย คดีแพ่ง

กระบวนการระงับข้อพิพาทที่ผู้นำมาใช้กรณีคดีแพ่ง มีอยู่ด้วยกันสองรูปแบบ คือ (๑) กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และ (๒) กระบวนการอนุญาโตตุลาการ ซึ่งทั้งสอง รูปแบบสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติทางกฎหมายต่างๆ ดังต่อไปนี้

(๑) กระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยที่มีบุคคลที่สามเข้ามาเป็นตัวกลางในการ ช่วยเจรจา มีการบัญญัติเบื้องต้นไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๕๐ - ๘๕๒ ซึ่งได้กำหนดลักษณะของสัญญาประนีประนอม โดยมีลักษณะสำคัญ คือเป็นการยอมผ่อนผันให้แก่กัน มีเอกสารลงลายมือชื่อทั้งสองฝ่าย และกำหนดให้สัญญา ประนีประนอมที่เกิดขึ้นบังคับใช้แทนสัญญาในเรื่องเดียว กันก่อนหน้า

นอกจากนี้ยังได้มีการระบุเนื้อหาในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยในมาตรา ๒๐ กำหนดให้ศาลมีอำนาจในการไกล่เกลี่ยในทุกขั้นตอน สามารถ ดำเนินการเป็นการลับเฉพาะต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย และสามารถช่วยแต่งตั้ง บุคคล หรือคณะบุคคลขึ้นมาทำหน้าที่ประนีประนอมตามแนวทางที่กำหนด ไว้ในข้อกำหนดของ ประธานศาลฎีกา หากฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งร้องขอ การบัญญัติไว้เช่นนี้ ถือเป็นการเปิดช่องให้คู่ความสามารถเลือกใช้กระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือก ในชั้นศาลได้ทุกเมื่อ แม้ว่ากระบวนการทางศาลจะดำเนินไปมากแล้วก็ตาม ทั้งนี้ ศาลสามารถมีบทบาทสนับสนุนการเจรจาไกล่เกลี่ยได้ หากคู่ความสามารถหา ตัวกลางได้ และสุดท้ายคือกำหนดไว้ในมาตรา ๑๓๘ ว่าในกรณีที่คู่ความตกลงกันได้ และศาลเห็นว่าไม่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ให้ศาลจดยางานและพิพากษาไปตามนั้น และกำหนดเงื่อนไขในการอุทธรณ์คำสั่งศาล ซึ่งประกอบด้วย การที่ฝ่ายหนึ่งฉ้อฉล คำพิพากษาละเมิดความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือคำพิพากษาที่แตกต่างไป จากข้อตกลงประนีประนอม

(๒) กระบวนการอนุญาโตตุลาการ มาตรา ๒๑๐ - ๒๑๒ ได้กำหนดช่องทาง ในการใช้ระบบอนุญาโตตุลาการ หรือการประนีประนอมหากมีการร้องขอจากฝ่ายใด

ฝ่ายหนึ่งและคู่กรณียินยอม ซึ่งบุคคลที่ดำรงตำแหน่งเป็นอนุญาโตตุลาการนั้น อาจมาได้ ทั้งจากการที่คู่ความตกลงกันเองหรือร้องขอให้ศาลเป็นผู้แต่งตั้งให้ ก็ได้

นอกจากนี้การที่ประเทศไทยได้ลงนามใน New York Convention 1958 ยังส่งผลให้คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการของประเทศไทยมีผลในทุกประเทศที่ร่วมลงชื่อในสนธิสัญญาฉบับเดียวกันนี้ด้วย ในทางกลับกัน ผลชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการในหมู่ประเทศที่ร่วมลงนามก็จะมีผลบังคับในประเทศไทยเช่นกัน

การระงับข้อพิพาทในชั้นศาลในประเทศไทย คดีอาญา

ในปัจจุบัน คดีอาญาไม่มีตัวบทที่เขียนเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยหรือทางเลือกอื่นๆ ไว้อย่างชัดเจน และเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปมักจะมีการนำมาตรา ๓๙ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้ โดยมาตราดังกล่าวได้กำหนดถึงสิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องยอมระงับ ถ้าหากว่า ผู้กระทำผิดถึงแก่ความตายหรือ คดีดังกล่าวเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัวที่มีการถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย ข้อสังเกตสำคัญในกรณีคดีอาญา คือ การเจรจาไกล่เกลี่ยจะถูกตีกรอบไว้แค่คดีที่เป็นความผิดต่อส่วนตัว แต่กรณีความผิดร้ายแรงหรือความที่กระทำต่อส่วนรวมนั้นไม่สามารถเจรจาไกล่เกลี่ยได้

๓.๒ แนวคิดและวิวัฒนาการเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาททางเลือกของออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลียเป็นประเทศอาณานิคมของประเทศอังกฤษมาก่อน การปกครองมีลักษณะเป็นการปกครองโดยรัฐบาลกลางและการปกครองของมลรัฐ ซึ่งประกอบไปด้วย ๖ รัฐ กฎหมายที่ใช้ในประเทศ จึงมีทั้งกฎหมายของรัฐบาลกลางและกฎหมายที่ใช้ในแต่ละมลรัฐ รูปแบบกฎหมายที่ใช้จะเป็นกฎหมายแบบจารีตประเพณี (Common Law) ตามแบบของประเทศอังกฤษ การที่มีคดีค้างพิงการก็เป็นปัญหาเช่นเดียวกันทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยด้วย รัฐบาลประเทศออสเตรเลีย จึงได้เริ่มต้นนำการระงับข้อพิพาททางเลือกมาใช้อย่างเป็นทางการ ในปี ค.ศ. 1980 โดยการจัดตั้งพระราชบัญญัติศูนย์ยุติธรรมชุมชน (โครงการนำร่อง) ค.ศ. 1980 ขึ้นใช้ในรัฐนิวเซาท์เวลส์ ซึ่งมีประชากรมากที่สุด พระราชบัญญัติดังกล่าวทำให้เกิดศูนย์ยุติธรรมชุมชน (Community Justice Centres : CJs) ขึ้น เพื่อจัดบริการการระงับข้อพิพาททางเลือกให้แก่ประชาชน ต่อมา ในปี 1983 โดยการจัดตั้งพระราชบัญญัติศูนย์ยุติธรรมชุมชน ค.ศ. 1983 กำหนดให้ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท คือ ผู้อำนวยการศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชุมชน หรือ เป็นผู้ที่ได้รับแต่งตั้งจากรัฐมนตรีโดยการรับรองของผู้อำนวยการศูนย์ไกล่เกลี่ยชุมชน ศูนย์ยุติธรรมชุมชนจึงกลายเป็นจุดเด่นถาวรของระบบการอำนวยความสะดวกของ

รัฐนิวเซาท์เวลส์ ซึ่งยังคงดำเนินงานต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยในปัจจุบันศูนย์ยุติธรรมชุมชนเป็นหน่วยงานในสังกัดของสำนักงานอัยการสูงสุด (Lola Akin Ojelabi, 2010)

ประเทศออสเตรเลียให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบวิธีการจัดการคดีในกระบวนการยุติธรรม อย่างต่อเนื่อง โดยรายงาน เรื่อง The Access to Justice Advisory Committee in Australia หรือ Access to Justice ของ Ronald Sackville ผู้พิพากษาศาลรัฐบาลกลาง ในปี ค.ศ. 1994 ได้จุดชนวนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการส่งเสริมกลไกการระงับข้อพิพาททางเลือก และการวางแบบแผนการจัดการข้อร้องเรียนของประชาชน ประเทศออสเตรเลียแสดงออกถึงการตอบสนองข้อทักท้วงของผู้พิพากษา Sackville เกี่ยวกับการเข้าถึงความยุติธรรมในออสเตรเลีย ใน ๒ ลักษณะ คือ มีการปรับปรุงและจัดการกระบวนการดำเนินงานในศาลใหม่ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และ มีการคิดค้นรูปแบบการจัดการคดีด้วยการออกแบบวิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกให้สามารถมีทางออกได้หลายทาง (multi - door approaches)

ดร. Lisa Toohey วิทยากรจากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนิวเซาท์เวลส์ ได้นำเสนอเกี่ยวกับการวางระบบการระงับข้อพิพาททางเลือกในออสเตรเลีย โดยเน้นการวางระบบเพื่อรองรับข้อพิพาททางแพ่ง ด้วยเหตุที่ว่าคดีที่เกิดขึ้นในออสเตรเลียนั้นเป็นคดีทางแพ่งเป็นส่วนใหญ่ โดยพบว่า กึ่งหนึ่งของประชากรในออสเตรเลียเป็นผู้ที่มีปัญหาเกี่ยวกับข้อพิพาทในทางแพ่ง ในขณะที่คดีอาญานั้นเกิดขึ้นน้อยมาก อีกทั้งด้วยลักษณะของคดีแพ่งที่ไม่ได้มีทางออกตายตัว ผลลัพธ์สามารถกำหนดออกมาได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับ ปัจจัยหลายๆ ด้าน หากไม่มีระบบที่รัดกุมมากพอมารองรับ ก็อาจทำให้คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ได้รับความยุติธรรมตามที่ตนควรได้รับ เหตุผลอีกประการหนึ่งที่สำคัญ คือ ผลของการพิพากษาคดีทางแพ่งนั้นก่อให้เกิดผลกระทบต่อชีวิตของคู่ความได้มาก ทั้งด้านการเงินของคู่ความที่เป็นคู่พิพาท หรือในกรณีที่เป็นคดีครอบครัว ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชีวิตก็มักจะเกิดขึ้นมากกว่าตัวเงินที่ได้รับ หากไม่มีระบบอำนวยความสะดวกยุติธรรมที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากพอ ปัญหาที่นำมาสู่ศาล ๑ เรื่อง ยกตัวอย่าง เช่น ปัญหาผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บจากการทำงาน ก็จะกลายเป็นต้นปัญหาที่ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านอื่นๆ ตามมา หรือ ทำให้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้อยู่เดิม เช่น ปัญหาเงินขาดมือ ปัญหาสุขภาพจิต หรือ ปัญหาครอบครัว ทวีความรุนแรงมากขึ้น ผลลัพธ์ที่ได้รับจากกระบวนการอำนวยความสะดวกยุติธรรมก็จะไม่คุ้มค่างับความเสียหายที่เกิดขึ้นกับทุกฝ่าย โดยเฉพาะหากเป็นข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการค้าและธุรกิจก็อาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรมของประเทศ อาจส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจโดยรวมของชาติให้พังลงได้ ในขณะที่ผลการพิจารณาคดีอาญานั้น มักจะมี

รูปแบบที่ค่อนข้างแน่นอน การบริหารจัดการมีความเป็นระบบระเบียบชัดเจน ทุกขั้นตอน ดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชนจึงไม่ได้เข้ามามีบทบาทในกระบวนการระงับข้อพิพาททางอาญา อีกทั้งผลของคดีอาญามักจะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคมวงกว้างเท่ากับคดีแพ่ง ประเทศออสเตรเลียจึงให้ความสำคัญกับการวางระบบการระงับข้อพิพาททางเลือกในคดีแพ่งด้วยความระมัดระวังเป็นพิเศษ โดยในปี ๒๐๑๑ ได้มีการจัดตั้งพระราชบัญญัติการระงับข้อพิพาททางแพ่ง ค.ศ. ๒๐๑๑ (ระดับเครือรัฐ) [Civil Dispute Resolution Act ๒๐๑๑ (Commonwealth)] ขึ้น ในพระราชบัญญัตินี้ ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อให้คู่ความจัดการกับปัญหาข้อพิพาทตามขั้นตอน ดังนี้

๑. ให้คู่ความรวบรวมและจัดเตรียมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทให้พร้อมมากที่สุด
๒. หาโอกาสที่จะเจรจาต่อรองกัน
๓. ให้พิจารณานำเอาการระงับข้อพิพาททางเลือกมาใช้
๔. ในกรณีที่ใช้วิธีการระงับข้อพิพาททางเลือก ให้คู่ความเข้าร่วมและให้ความร่วมมือกับกระบวนการระงับข้อพิพาทนั้นๆ

หากเกิดความล้มเหลวที่จะปฏิบัติตามขั้นตอนเหล่านี้ อาจส่งผลให้คู่ความต้องเสียค่าสินไหมทดแทน เช่นเดียวกับที่คดีอาจพิจารณาให้แล้วเสร็จล่าช้า ทำให้เสียเวลา ทั้งนี้ ค่าปรับและระยะเวลาในการพิจารณาคดีนั้นจะขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาล

เมื่อกฎหมายได้กำหนดให้ประชาชนที่มีข้อพิพาทพิจารณาการระงับข้อพิพาทด้วยกระบวนการอื่นก่อนการนำคดีเข้าสู่ศาล จึงมีการวางระบบแนวทางจัดการคดีแต่ละประเภทไว้เพื่อให้การปฏิบัติในการคลี่คลายข้อพิพาทเป็นไปอย่างมีทิศทางและประชาชนสามารถเข้าถึงความเป็นธรรมได้อย่างแท้จริง โดยมีการวางโครงสร้างหรือแนวทางการจัดการระงับข้อพิพาทไว้สำหรับคดีแต่ละประเภท เช่น คดีข้อพิพาทระหว่างผู้บริโภคและองค์กรหรือบริษัท ก็จะใช้ระบบผู้ตรวจการ แยกเป็นแนวทางย่อยสำหรับรายละเอียด เช่น ข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัย ข้อพิพาทเกี่ยวกับการพลังงานและน้ำ เป็นต้น หรือ ข้อพิพาทเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ข้อพิพาทเกี่ยวกับการอยู่ในอพาร์ทเมนท์ ฯลฯ ทั้งนี้ทั้งนั้น ในส่วนของคดีครอบครัว จะแตกต่างออกไปจากคดีประเภทอื่นๆ คือ คู่ความจะต้องเข้าสู่ระบบการระงับข้อพิพาทก่อนที่จะนำคดีขึ้นสู่ศาล จึงเรียกว่าเป็นการบังคับให้นำเอากระบวนการระงับข้อพิพาทอื่นๆ มาใช้จัดการข้อพิพาทก่อนการใช้กระบวนการศาลเต็มรูปแบบ (Primary Dispute Resolution) ไม่ได้กำหนดให้เป็นทางเลือก (Alternative Dispute Resolution) ดังเช่นในคดีอื่นๆ

ความน่าสนใจของประเทศออสเตรเลีย คือ มีการส่งเสริมการใช้ระบบการระงับข้อพิพาททางเลือกอย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นการใช้บริการระงับข้อพิพาท

ทางเลือกจากองค์กรของภาครัฐหรือเอกชน สืบเนื่องจากประชาชนในออสเตรเลียต่างก็ไม่ต้องการไปศาล เพราะมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีสูง อีกทั้งทำให้เสียเวลาและเสียโอกาสในการทำมาหาเลี้ยงชีพ อีกประการหนึ่ง เป็นเหตุผลด้านการปรับระบบการบริหารจัดการทรัพยากรให้ถูกนำมาใช้อย่างคุ้มค่ามากที่สุด ด้วยเล็งเห็นว่า บางกรณีการตีความของศาลก็ไม่ได้เกิดผลที่สามารถปรับใช้กับคนส่วนใหญ่ของประเทศได้ หรือในคดีแพ่งบางคดีที่คดีขึ้นไปถึงศาลสูง ศาลเข้ามาตีความในข้อสัญญาซึ่งการตีความนั้นก็ไม่ได้เกิดผลหรือสามารถนำไปใช้ประโยชน์กับสังคมวงกว้าง ดังนั้น เพื่อเป็นการลดปัญหาคดีล้นศาลและปัญหาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมมีงานล้นมือ อันส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการอำนวยความสะดวก ประเทศออสเตรเลียจึงได้วางการบริหารจัดการคดีให้เหมาะสมกับจำนวนบุคลากรและความยากง่ายของคดี โดยคดีที่ง่าย ไม่มีความซับซ้อนมาก ไม่จำเป็นต้องใช้วิธีการแก้ปัญหาเต็มรูปแบบตามกระบวนการของศาลซึ่งมีความกดดัน มีขั้นตอนมาก ใช้เวลานาน และต้องเสียค่าใช้จ่ายในการฟ้องร้องดำเนินคดีจำนวนมาก แต่สามารถใช้กระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือกในการจัดการข้อพิพาทให้เสร็จสิ้นไปโดยรวดเร็ว นอกจากนี้ ยังเป็นไปเพื่อให้ระบบกระบวนการยุติธรรมของประเทศสามารถรองรับและปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างรวดเร็ว เข้มแข็ง และยั่งยืนมากขึ้น อีกความน่าสนใจของการนำเอาระบบการระงับข้อพิพาทมาใช้ในประเทศออสเตรเลีย คือ มีการกำหนดนโยบายส่งเสริมการระงับข้อพิพาทอย่างชัดเจน มีข้อมูลเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทให้ประชาชนสามารถค้นหาข้อมูลได้ง่ายโดยเฉพาะทางอินเทอร์เน็ต มีแนวปฏิบัติที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าคดีแต่ละประเภทควรผ่านขั้นตอนการระงับข้อพิพาทอย่างไรก่อนนำคดีเข้าสู่ศาล และที่ก้าวหน้ากว่าประเทศไทยอย่างชัดเจน คือ มีการนำรูปแบบการไกล่เกลี่ยออนไลน์มาใช้ในหัวข้อพิพาททางธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ อีกด้วย

การส่งเสริมอย่างจริงจังให้ประชาชนเลือกใช้ระบบการระงับข้อพิพาททางเลือกเป็นทางเลือกข้อพิพาทเป็นลำดับแรกๆ นั้น ยังส่งผลต่อเนื่องไปยังภาคธุรกิจและภาคการศึกษาของประเทศออสเตรเลีย คือ สำนักงานกฎหมายต่างๆ (Law Firm) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดบริการระงับข้อพิพาทไว้เป็นบริการเชิงพาณิชย์ให้คู่ความเลือกใช้บริการ ซึ่งประชาชนในประเทศออสเตรเลียที่มีปัญหาข้อพิพาททางแพ่งส่วนใหญ่ ก็มักจะนิยมไปใช้บริการการระงับข้อพิพาทจากสำนักงานกฎหมายเหล่านี้เป็นส่วนใหญ่ ทำให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทกลายเป็นอีกวิชาชีพหนึ่งในออสเตรเลีย และมีสาขาวิชากฎหมายเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาททางเลือก เปิดสอนในระดับปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยนิวเซาท์เวลส์ ด้วย

๓.๓ รูปแบบวิธีการระงับข้อพิพาทที่นิยมในออสเตรเลีย

วิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกที่เป็นที่นิยมในประเทศออสเตรเลีย มี ๕ วิธี ได้แก่

๑. การไกล่เกลี่ย (Mediation)

๒. การประนอมข้อพิพาท (Conciliation)

ในส่วนของการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ผู้มีหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในประเทศออสเตรเลียอาจเป็น

๒.๑ ผู้พิพากษา หรือ เจ้าหน้าที่ศาล ที่เป็นนักกฎหมายและเป็นพนักงานศาลที่มีความสามารถและทักษะในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หรือ ผู้พิพากษาอาจส่งคดีให้ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภายนอกที่คู่พิพาทยินยอมให้เป็นผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

๒.๒ ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเอกชน ได้แก่ ผู้ไกล่เกลี่ยที่เป็นผู้ประกอบการอาชีพทนายความ นักกฎหมายต่างๆ

นอกจากนี้ ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน ก็เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพต่างๆที่อาสาสมัครเข้ามาทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในชุมชน

ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท คู่พิพาทสามารถมีทนายความร่วมในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หากไม่มีทนายความ คู่พิพาทสามารถนำบุคคลที่คู่พิพาทเห็นสมควร มาช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้

๓. การประเมินข้อเท็จจริงโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Appraisal/Case Appraisal) คือ การนำบุคคลที่ ๓ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในสายงานที่เกี่ยวข้องกับคู่พิพาทเข้ามามีบทบาทในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงเพิ่มเติมเกี่ยวกับสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่เป็นข้อพิพาท เพื่อให้คู่พิพาทมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจมากที่สุด นอกจากนั้นยังมีบทบาทในการให้คำแนะนำทางเลือกในการแก้ปัญหาได้ด้วย แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น บุคคลที่ ๓ ไม่มีอำนาจตัดสินใจชี้ขาดได้ คู่ความจะต้องเป็นผู้ตัดสินใจเลือกวิธีแก้ไขข้อพิพาทด้วยตนเอง

๔. ระบบผู้ตรวจการ (Ombudsman) ในคดีที่ข้อพิพาทเกิดขึ้นระหว่างผู้บริโภคกับองค์กรของรัฐหรือบริษัทเอกชน หรือ ระบบผู้ตรวจการอุตสาหกรรม (Industry Ombudsman) ซึ่งภาคอุตสาหกรรมในประเทศออสเตรเลียจะถูกทำให้เป็นกิจการเอกชน จึงต้องมีองค์กรเข้ามาจัดการดูแลองค์กรเอกชนเหล่านี้อีกทอดหนึ่ง ในแต่ละกิจการ เช่น การโทรคมนาคม การไฟฟ้า การประปา กิจการด้านการประกันภัย กิจการด้านพลังงานและน้ำ เป็นต้น ก็จะมีพระราชบัญญัติที่รองรับ โดยบังคับให้แต่ละกิจการต้องเป็นสมาชิกระบบ Industry Ombudsman ซึ่งองค์กรเหล่านี้จะเลือกคนกลางที่เข้ามาดูแลกิจการของตนและเป็นผู้จ่ายเงิน แต่การดำเนินการของ Ombudsman จะถูกควบคุม

โดยรัฐ มีหน้าที่ในการรับข้อร้องเรียนของผู้บริโภค โดยในประเทศออสเตรเลีย จะมีเว็บไซต์ที่รับเรื่องร้องเรียน ผู้บริโภคที่มีข้อร้องเรียนทุกรายจะได้รับการติดต่อทุกราย อาจโดยวิธีการโทรศัพท์ซึ่งเจ้าหน้าที่จะพยายามเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาก่อน หากเป็นข้อพิพาทที่มีผลกระทบมากก็จะดำเนินการระงับข้อพิพาทต่อไป ซึ่งในส่วนของรายละเอียดอาจมีความแตกต่างในทางปฏิบัติ แต่จะมีแนวปฏิบัติโดยทั่วไป คือ ในคดีผู้บริโภคเกือบทุกลักษณะ ผู้บริโภคจะเป็นผู้ตัดสินใจเลือกใช้ระบบการระงับข้อพิพาทนี้ แทนการไปศาล (หรืออาจจะเลือกที่จะไปศาลก็ได้) ส่วนบริษัทอุตสาหกรรมจะไม่สามารถปฏิเสธได้ และ ผู้บริโภคมีสติที่จะยอมรับหรือปฏิเสธข้อตกลงในการระงับข้อพิพาท ในขณะที่บริษัทอุตสาหกรรมไม่สามารถปฏิเสธได้หากผู้บริโภคตกลงใจยอมรับข้อเสนอนี้ ในการระงับข้อพิพาท นอกจากนั้น Industry Ombudsman จะมีอำนาจในการชี้ขาดข้อพิพาทด้วย เมื่อมีการชี้ขาดข้อพิพาทก็จะถือว่าสัญญาที่มีผลผูกพันองค์กรและผู้บริโภคให้องค์กรเป็นผู้ต้องปฏิบัติตามข้อสัญญา แต่ไม่ผูกพันผู้บริโภคเอง

๕. อนุญาโตตุลาการ (Arbitration) ความผูกพันของสัญญาประนีประนอมยอมความ ภายหลังจากคู่พิพาทตกลงกันได้ และ ทำสัญญาประนีประนอมยอมความ สัญญาประนีประนอมยอมความจะมีผลผูกพันคู่พิพาท หากไม่ปฏิบัติตาม สามารถนำคดีไปฟ้องศาลให้บังคับตามสัญญาประนีประนอมได้ ทั้งนี้ ศาลออสเตรเลียจะรักษาความสำคัญของสัญญาอย่างมากโดยจะไม่เข้าไปล่วงสัญญาที่คู่ความได้ตกลงยอมความกันแล้ว

๓.๔ ความสำเร็จของการนำระบบการระงับข้อพิพาททางเลือกมาใช้ในออสเตรเลีย

การนำระบบการระงับข้อพิพาททางเลือกมาใช้ในประเทศออสเตรเลียนั้น พบว่าประสบความสำเร็จมาก โดยจะเห็นได้จากการรายงานของรัฐบาลกลางว่า ภายหลังจากการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลในปี ค.ศ. 1994 - 1999 มีคดีที่สามารถยุติได้ร้อยละ ๕๕ ซึ่งเป็นตัวเลขที่ยังไม่รวมสถิติคดีที่คู่พิพาทไม่แจ้งให้ศาลทราบ นอกจากนั้นจากรายงานของคณะกรรมการปรับปรุงกฎหมายออสเตรเลีย ในปี ค.ศ. 2000 พบว่าคดีในศาลรัฐบาลกลาง ศาลครอบครัว คณะที่มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ทางปกครอง ส่วนใหญ่สามารถยุติข้อพิพาทได้ด้วยการเจรจาของคู่พิพาท และ ผลการวิจัยพบว่าคดีเพียงร้อยละ ๕ ของคดีครอบครัว ร้อยละ ๓๕ ของคดีศาลรัฐบาลกลาง และร้อยละ ๓๔ ของคดีที่พิจารณาโดยคณะที่มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ทางปกครอง ที่เข้าสู่การพิพาทของศาล² นอกจากนั้น ผลการวิจัยที่ ดร. Lisa Toohey นำมาเสนอระหว่างศึกษาดูงาน

² ปรัชญา อยู่ประเสริฐ, ๒๕๕๑

ที่ประเทศออสเตรเลียในครั้งนี้ ชี้ให้เห็นว่าในคดีที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทระหว่างผู้บริโภคกับภาคอุตสาหกรรมนั้น คดีส่วนใหญ่สิ้นสุดได้ที่ชั้น Ombudsman โดยไม่ต้องขึ้นมาถึงชั้นศาล

๔. แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับศูนย์กฎหมายคิงส์ฟอร์ด

ศูนย์กฎหมาย Kingsford Legal Centre (KLC) มีแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยด้านการมีส่วนร่วมในการดูแลสังคม การตอบสนองความต้องการในชุมชนในมิติอื่นๆ ที่นอกเหนือจากการบริการด้านการศึกษา ซึ่งศูนย์กฎหมายคิงส์ (Kingsford Legal Centre (KLC)) มีวัตถุประสงค์เพื่อการให้ข้อมูลทางกฎหมายและให้คำแนะนำแก่คนในท้องถิ่น รวมทั้งผู้ด้อยโอกาสทางสังคม และสร้างศูนย์การเรียนรู้สำหรับนักเรียนกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ หรือโรงเรียนกฎหมายของมหาวิทยาลัยนิวเซาท์เวลส์ (UNSW) โดยมีการเชื่อมโยงการทำงานหรือความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดกับศูนย์หรือบริษัทที่ดำเนินการด้านการให้คำปรึกษาทางกฎหมาย (LAW FIRM) ซึ่งในช่วงปลายปี 1970 ได้มีการส่งเสริมให้นักเรียนกฎหมายได้มีส่วนร่วมในดุริยประณีตต่อชุมชน โดยรวมมหาวิทยาลัย ภายใต้โครงการด้านการศึกษากฎหมายและมีโปรแกรมการศึกษาด้านการให้คำแนะนำกฎหมายต่างๆ โดยเฉพาะใหม่ๆ ที่ได้มีการประกาศใช้ ทำให้ที่ UNSW นั้น นักเรียนนักศึกษาด้านกฎหมายสามารถช่วยทนายความและผู้มาขอใช้บริการด้านการขอคำปรึกษาทางกฎหมายจากศูนย์ฯ โดยมีรูปแบบการเรียนการสอน ในลักษณะคลินิกที่ ที่มีรูปแบบในการทำงานอย่างยืดหยุ่นมาก โดยรูปแบบในการให้บริการด้านกฎหมายที่ดำเนินการโดยมหาวิทยาลัย ในช่วงต้น ตั้งแต่ ค.ศ. 1975 ในรูปแบบของการดำเนินการโดยมหาวิทยาลัยเอง แต่การดำเนินการดังกล่าว ถูกตั้งคำถามมากมายจากหลายส่วน ถึงบทบาทหน้าที่ของมหาวิทยาลัย ในการเข้ามาดูแลศูนย์ช่วยเหลือกฎหมายแก่ชุมชนดังกล่าว ที่ต้องเผชิญกับคำถามถึงความเหมาะสมในบทบาทหน้าที่ว่า คณะนิติศาสตร์หรือโรงเรียนกฎหมายของมหาวิทยาลัย นั้น ควรเน้นในด้านการเรียนการสอนทางวิชาการมากกว่าการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมภาคปฏิบัติหรือไม่ ซึ่งการสร้างศูนย์ดังกล่าวตามข้อเสนอของคณะนิติศาสตร์นั้น ในที่สุดได้รับการสนับสนุนภายใต้รองนายกรัฐมนตรีไมเคิลเบิร์น และด้วยความช่วยเหลือของนิลริสที่เห็นถึงความสำคัญของวัตถุประสงค์ของศูนย์ฯ ซึ่งมุ่งเพื่อให้คำแนะนำด้านกฎหมายและคำแนะนำถึงแนวทางในการปฏิบัติ โดยเฉพาะในกรณีของบุคคลเป็นผู้ด้อยโอกาสทางสังคม ขาดโอกาสหรือขาดกำลังทรัพย์ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงการบริการด้านกฎหมาย เช่น ไม่มีเงินพอที่จะจ่ายเพื่อใช้บริการของบริษัทที่ปรึกษาทางกฎหมายต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้ การที่นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้ในภาคปฏิบัติในสถานการณ์จริงเพื่อประยุกต์ใช้ความรู้ทางด้านทฤษฎีที่ได้จากในห้องเรียน โดยการเข้าร่วมในการดำเนินงาน

ทุกวันนี้ จะทำให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ในการเรียนรู้และรู้จักประยุกต์ใช้กฎหมาย ต่อสถานการณ์จริงในรูปแบบต่างๆ โดยมีพี่เลี้ยง คือนักกฎหมายที่เป็นศิษย์เก่าของ มหาวิทยาลัยเข้ามาเป็นทนายความอาสาของศูนย์ฯ เข้ามาช่วยให้คำแนะนำและชี้แนะ ถึงแนวทางในการดำเนินการ ซึ่งในช่วงต้นนั้นศูนย์ดังกล่าวมีที่ทำการ ตั้งอยู่ ณ เขตคิงส์ แต่ต่อมาได้ย้ายที่ทำการมาตั้งอยู่ ณ อาคารกฎหมายใหม่มหาวิทยาลัย UNSW เคนซิงตัน ในปี ค.ศ. 2006

๔.๑ แนวคิดของศูนย์กฎหมายคิงส์ฟอร์ด บริการทางกฎหมายในชุมชน การฝึกงานด้านกฎหมายในมหาวิทยาลัยนิวเซาท์เวลส์และหลักสูตรการเรียนการสอน

ศูนย์กฎหมายคิงส์ (Kingsford Legal Centre (KLC)) มีความมุ่งมั่นเพื่อความยุติธรรมทางสังคมและการส่งเสริมการเข้าถึงและการปฏิรูประบบกฎหมาย เรามุ่งมั่นที่จะให้บริการทางกฎหมายที่มีคุณภาพให้กับชุมชนและเพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศในการศึกษา รวมทั้งมีการวิเคราะห์และให้ความเห็นต่อกฎหมายใหม่ต่างๆ ที่ได้มีการประกาศใช้ ว่าส่งผลกระทบต่อประชาชนอย่างไร เห็นควรในการสนับสนุนหรือควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขอย่างไร ในขณะที่กฎหมายอุปถัมภ์การวิเคราะห์ที่สำคัญของระบบยุติธรรม การทำงานของศูนย์กฎหมายคิงส์ (Kingsford Legal Centre (KLC)) ดังกล่าวนั้นอยู่ภายใต้หลักปรัชญาความเชื่อพื้นฐานดังนี้ คือ

๑. คุณค่าของการศึกษาทางกฎหมายเป็นวิธีการให้ความรู้แก่นักเรียนกฎหมาย เราจะทำให้สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีสำหรับนักเรียนที่จะกระตุ้นให้พวกเขาได้รับประสบการณ์เบื้องต้นในการบริการทางกฎหมายแก่ชุมชน

๒. การให้บริการที่มีคุณภาพที่ดีที่สุดให้กับลูกค้าของเราในขณะที่กระตุ้นให้พวกเขา(นักศึกษา)ที่จะทำมากที่สุดเท่าที่พวกเขาสามารถทำได้ ในเรื่องการแก้ปัญหาทางกฎหมายในรูปแบบต่างๆ ของพวกเขา เรามุ่งมั่นที่จะช่วยให้ลูกค้าของเราในเชิงหลักการ มากกว่าที่จะนำมาใช้เป็นวิธีการที่จะให้คำแนะนำและบริการเฉพาะกรณี

๓. รับงานการปฏิรูปกฎหมายและเรียกร้องสำหรับการพัฒนาของระบบยุติธรรมที่เป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติตามกฎหมาย

๔. การทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ รวมทั้งวิชาชีพทางกฎหมายเพื่อเปิดโอกาสแก่ประชาชนเข้าถึงบริการทางกฎหมายให้กว้างมากยิ่งขึ้นและมีคุณภาพที่ดีขึ้นในการให้บริการต่อชุมชน

๕. ความมุ่งมั่นในการให้ความเคารพต่อความเป็นส่วนตัว ความลับที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการ

๖. เราตระหนักดีว่าหลายคนไม่สามารถที่จะเข้าถึงความยุติธรรมเกิดจากการเลือกปฏิบัติและความยากจน เรามีความมุ่งมั่นที่จะให้บริการทางกฎหมายให้กับผู้ที่ไม่สามารถที่จะได้รับการเข้าถึงความยุติธรรม

๗. เป้าหมายของเรา คือ ให้ทุกคนในชุมชนสามารถเข้าถึงความยุติธรรม การบริการทางกฎหมาย เราตระหนักดีว่าวิธีการปฏิบัติในการเข้าถึงปัญหาเป็นสิ่งจำเป็น หากศูนย์ตอบสนองความมุ่งมั่นที่จะให้ความเท่าเทียมกันสำหรับทุกคนโดยไม่เลือกปฏิบัติ เราสนับสนุนการปรับปรุงองค์การการบริการที่เป็นเลิศและการให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทรัพยากรมนุษย์

๘. เราส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษาติดตามการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ฯ มุ่งมั่นและให้โอกาสแก่บุคลากรขององค์กรได้รับและเรียนรู้ถึงประสบการณ์ใหม่ๆ และการเข้ามาเป็นอาสาสมัครในการปฏิบัติงานในศูนย์ฯ เราขอส่งเสริมการวิพากษ์วิจารณ์ในเชิงบวกและรับฟังความคิดเห็นของโดยสมาชิกทุกคนของศูนย์ชุมชนและคนในชุมชนท้องถิ่นของเรา

๔.๒ จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของกฎหมายคิงส์ฟอร์ด (Kingsford Legal Centre (KLC))

๑. เพื่อให้ความรู้แก่ผู้จะเป็นทนายความในอนาคตโดย

๑.๑ ให้นักเรียนนักศึกษามีโอกาสในการใช้ความรู้ความสามารถความคิดเห็นในการดูแลอย่างใกล้ชิดสำหรับลูกค้าที่ด้อยโอกาส

๑.๒ เปิดโอกาสให้นักเรียนนักศึกษาได้ใช้ความรู้ความสามารถในทางกฎหมายสำหรับดูแลการทำงานและผลกระทบต่างๆ ที่มีต่อลูกค้าผู้ด้อยโอกาส

๑.๓ ให้นักศึกษามีโอกาสที่จะสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาความยุติธรรมทางสังคม ระบบกฎหมายและบทบาทของนักกฎหมายภายในรวมทั้งค่านิยมและวัตถุประสงค์ของศูนย์กฎหมายฯ

๑.๔ การได้มีโอกาสให้บริการทางกฎหมายนั้นจะช่วยให้นักเรียนนักศึกษาได้เข้าใจบทบาทที่สำคัญของตนเองและของศูนย์ในการดูแลสังคมและชุมชนเพื่อการศึกษากฎหมาย

๒. เพื่อปรับปรุงการเข้าถึงความยุติธรรมสำหรับผู้อยู่อาศัยของอ่าวโบตันีและพื้นที่โดยรอบของมหาวิทยาลัย โดยการให้คำแนะนำด้านกฎหมายและการจ้างงานรวมทั้งคำแนะนำผู้เชี่ยวชาญ

๓. เพื่อลดการเลือกปฏิบัติผ่านการให้คำแนะนำด้านกฎหมายและการเป็นตัวแทนผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการเลือกปฏิบัติที่อาศัยอยู่ในรัฐนิวเซาท์เวลส์

๔. เพื่อเสริมสร้างความรู้ของผู้คนและการเข้าถึงบริการทางกฎหมายที่เหมาะสมผ่านการเผยแพร่ข้อมูลอ้างอิง

๕. เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงและความเท่าเทียมกันในทุกพื้นที่ขององค์กร รวมทั้งการส่งมอบบริการการศึกษากฎหมาย การศึกษาของชุมชนและนโยบายการทำงาน

๖. เพื่อให้แน่ใจว่าศูนย์กฎหมายคิงส์เป็นที่เคารพของผู้คนและวัฒนธรรมพื้นเมือง

๗. เพื่อพัฒนาความรู้ของระบบกฎหมายของชุมชนและความสามารถสำหรับคนที่จะบังคับใช้สิทธิตามกฎหมายของพวกเขาโดยเปิดโอกาสแก่คนในชุมชนเพื่อการศึกษากฎหมาย

๘. จะดำเนินการสนับสนุนระบบรวมทั้งการปฏิรูปกฎหมายและเพื่อเป็นตัวแทนผลประโยชน์ของผู้ที่มาใช้บริการ และชุมชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับนโยบายทางสังคมและการบริหารงานของปัญหาความยุติธรรม

๙. ในการสร้างความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ของชุมชนในประเด็นทางกฎหมาย

๑๐. เพื่อรักษาหลักปรัชญาและบริการที่มีประสิทธิภาพสำหรับศูนย์ฯ ในการให้การสนับสนุนสำหรับพนักงานอาสาสมัครและนักเรียนและผลการให้บริการต่อผู้เข้ามาขอใช้บริการจากศูนย์ฯ

บทที่ ๓

การวิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบ

จากการศึกษาในบทที่ ๒ ทำให้ทราบถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น ซึ่งผู้ทำการศึกษานำเอาปัญหาดังกล่าวมาวิเคราะห์ถึงสภาพของปัญหาและผลกระทบ แยกวิเคราะห์ตามหัวข้อต่างๆ ดังนี้

๑. วิชาชีพกฎหมายการสื่อสารและการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมในการทำงานของไทยและออสเตรเลีย

จากการศึกษาระเบียบวิชาชีพทางกฎหมาย การสื่อสาร และการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมในการทำงานของรัฐนิวเซาท์เวลส์ ประเทศออสเตรเลีย พบว่าคนเก่งมีความประพฤติดี และมีจริยธรรม ความคาดหวังดังกล่าวเป็นที่มาของการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมา โดยเฉพาะเพื่อควบคุม ตรวจสอบและดูแลความประพฤติของทนายความอีกชั้นหนึ่ง และนอกเหนือจากนั้นที่สำคัญ หน่วยงานส่งเสริม สนับสนุนการให้ความรู้แก่ทนายความในด้านการสื่อสาร เพื่อให้ทนายความสามารถสื่อสารกับลูกค้าความได้เข้าใจ ทั้งการสื่อสารระหว่างลูกค้าและทนายความ หรือระหว่างทนายความด้วยกันเอง ซึ่งทนายความจะต้องสามารถอธิบายข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับคดีความ หรือการให้รายละเอียดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีเพื่อประกอบการตัดสินใจของลูกค้าในการว่าจ้างทนายความต่อผู้คดีได้อย่างชัดเจน และถูกต้อง สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการลดปัญหาข้อร้องเรียนต่างๆ ที่เกิดขึ้น ในการควบคุม ดูแลความประพฤติและจริยธรรมของทนายความ โดยหลักแล้วมีประมวลจริยธรรมเป็นกรอบการปฏิบัติตน แต่ต้องยอมรับความจริงว่าจริยธรรมเป็นเรื่องนามธรรม บุคคลจะมีจริยธรรมหรือไม่ เป็นเรื่องของตัวบุคคลนั้นๆ ซึ่งมีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล นอกจากนี้ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมในแต่ละชุมชน การอบรมเลี้ยงดู ครอบครัว การศึกษา สิ่งแวดล้อม รวมถึงปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง การปลูกฝังจริยธรรมจึงต้องมีอยู่ตลอดเวลา การมีหน่วยงานเข้ามาควบคุม ตรวจสอบและดูแลความประพฤติทนายความอีกชั้นหนึ่ง ยิ่งช่วยทำให้ทนายความมีความระมัดระวังและยังคิดในการกระทำใดๆ ที่ออกไปในทางที่ไม่ดี มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและต่อผู้อื่นเพิ่มมากขึ้น เพราะทนายความมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือลูกค้าและช่วยเหลือสังคมในด้านต่างๆ การฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมซึ่งเป็นกรอบแนวปฏิบัติไม่เพียงแต่ไม่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนหรือสังคมเท่านั้น แต่มีบทลงโทษที่เคร่งครัดตามระดับความรุนแรงของแต่ละประเภทคดี คือ ส่งไปโรงเรียน ดัดนิสัย โดยมีการจัดคอร์สให้ทนายความไปเรียนเพิ่มเติม ลงโทษตัดเงินเดือน หรือทำทัณฑ์บนจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้กับคู่ความ ถอนใบอนุญาตทนายความตลอดชีวิต ดังนั้น จะเห็นได้ว่าทนายความของมลรัฐนิวเซาท์เวลส์ ประเทศออสเตรเลีย จึงได้รับการยอมรับและนับถือว่ามีพฤติกรรมและจริยธรรมสูงมาก นอกจากนี้หน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อควบคุม ตรวจสอบ

และดูแลความประพฤติของทนายความได้รับการยอมรับในผลของการพิจารณาลงโทษ ทนายความจาก Supriem Court มาโดยตลอด เพราะมีความเชื่อมั่นในสถาบันดังกล่าว

ในส่วนของประเทศไทย มีหน่วยงานควบคุม ตรวจสอบและดูแลความประพฤติของทนายความ มีพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ บัญญัติไว้ให้สภาทนายความ ซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล และเนติบัณฑิตยสภาเป็นคณะกรรมการสภาทนายความ มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารกิจการของสภาทนายความและออกข้อบังคับสภาทนายความ โดยสภาทนายความมีคณะกรรมการฯ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนของหน่วยงานรัฐ คือ ตัวแทนของกระทรวงยุติธรรมหนึ่งคนและตัวแทนเนติบัณฑิตยสภาหนึ่งคนเป็นกรรมการ ส่วนนายกและกรรมการอื่นอีกไม่เกินยี่สิบสามคนเป็นบุคคลซึ่งสมาชิกสภาทนายความเป็นผู้เลือกเข้ามา กรณีมีข้อร้องเรียนเกี่ยวกับทนายความ คณะกรรมการมรรยาททนายความเป็นผู้พิจารณา และมีคำสั่งลงโทษตามระดับความร้ายแรง ซึ่งมี 3 สถาน คือ ภาคทัณฑ์ ห้ามทำการเป็นทนายความมีกำหนดไม่เกินสามปี หรือลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความ ทั้งนี้ ในกรณีประพฤติผิดมรรยาททนายความเล็กน้อยและเป็นความผิดครั้งแรกและเห็นว่ามีเหตุอันควรงดโทษ จะงดโทษให้โดยถือว่ากล่าวตักเตือน หรือให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือไว้ก่อนก็ได้ หากทนายความไม่พอใจคำสั่ง การอุทธรณ์คำสั่ง ทนายความซึ่งถูกสั่งลงโทษหรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งอาจอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อสภานายกพิเศษได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่งคำสั่งของสภานายกพิเศษให้เป็นที่สุด

จะเห็นว่าประเทศไทยไม่ได้จัดตั้งหน่วยงานเฉพาะขึ้นมาเพื่อควบคุม ตรวจสอบ และดูแลความประพฤติของทนายความอีกชั้นหนึ่งเหมือนมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ ประเทศออสเตรเลีย และบทลงโทษในคดีมรรยาททนายความมีระดับความรุนแรงที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะกรณีการลบชื่อออกจากทะเบียน ตามมาตรา ๖๙ แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ การเสนอเรื่องให้คณะกรรมการมรรยาททนายความสั่งลบชื่อทนายความผู้นั้นออกจากทะเบียนทนายความ แต่คณะกรรมการมรรยาททนายความจะไม่สั่งลบชื่อทนายผู้นั้นออกจากทะเบียนทนายความก็ได้ หากพิจารณาแล้วเห็นว่า การกระทำความผิดของทนายความผู้นั้นไม่เป็นการกระทำที่ชั่วร้าย ไม่เป็นการกระทำที่แสดงให้เห็นว่าทนายความผู้นั้นไม่น่าไว้วางใจในความซื่อสัตย์สุจริต และไม่เป็นการกระทำที่เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ ทั้งๆ ที่ทนายความผู้นั้นต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุด การให้อำนาจคณะกรรมการมรรยาททนายความใช้ดุลพินิจในการพิจารณาดังกล่าว จึงไม่สอดคล้องกับผลคำพิพากษาของศาล เป็นช่องทางในการช่วยเหลือทนายความด้วยกัน ส่งผลให้พฤติกรรมหรือจริยธรรมของทนายความลดน้อยลงและทำให้บทลงโทษโดยคำพิพากษาของศาลเป็นเพียงลายลักษณ์อักษรที่ไม่ได้มีความหมาย

ปัญหาพฤติกรรมและจริยธรรมของทนายความในประเทศไทยยังมีข้อร้องเรียน อยู่เสมอตรวจดูได้จากคำสั่งมรรยาททนายที่สภาทนายความแจ้งคำสั่งไปยังศาลทั่วราชอาณาจักรและเนติบัณฑิตยสภา การจะทำให้ระดับความคาดหวังของประชาชน

ต่อทนายความในประเทศไทยมีระดับที่สูงเช่นมลรัฐนิวเซาท์เวลส์จึงเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาและความตั้งใจจริงในการยกระดับมาตรฐานผู้ประกอบการวิชาชีพกฎหมาย เพราะปัจจุบันเป็นเรื่องเชิงพาณิชย์เป็นส่วนใหญ่ เห็นได้จากการเป็นทนายความขอแรงที่ศาลแต่งตั้ง ยังคงมีข้อร้องเรียนจากลูกค้าความว่าทนายความขอค่าทนายความ ทั้งๆ ที่ทนายความขอแรงสามารถขอรับค่าทนายความจากศาลได้ ศาลจะพิจารณาสั่งจ่ายตามประเภทความร้ายแรงของคดีและการดำเนินคดีของทนายความว่าได้ใช้วิชาความรู้มากน้อยเพียงใด ความประพฤติหรือจริยธรรมของทนายความในประเทศไทยมีจำนวนไม่น้อยที่ขาดความน่าเชื่อถือ จริยธรรมจึงเป็นเรื่องของตัวบุคคลแต่ละคน การมีหน่วยงานที่ตั้งขึ้นเป็นพิเศษเพื่อควบคุม ตรวจสอบและดูแลความประพฤติและจริยธรรมของทนายความอีกชั้นหนึ่งนอกเหนือจากสภานายความซึ่งมีคณะกรรมการมรรยาททนายความจึงเป็นเรื่องที่ดีในอนาคต

๒. การระงับข้อพิพาททางเลือกและการเจรจาต่อรองของไทยและออสเตรเลีย

จากการศึกษาเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาททางเลือกสามารถนำมาวิเคราะห์ถึงผลดี และผลเสีย ดังนี้

๒.๑ ผลดีของการนำวิธีระงับข้อพิพาททางเลือกมาใช้

๑. มีทางเลือกให้แก่คดีที่มีข้อพิพาทเล็กน้อย ซึ่งคดีไม่จำเป็นต้องเข้าสู่ระบบการพิจารณาพิพากษาคดีเต็มรูปแบบ คู่ความสามารถใช้วิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกเพื่อให้ข้อพิพาทสามารถยุติไปด้วยความรวดเร็ว ประหยัดเวลา ประหยัดค่าใช้จ่าย ได้ร่วมกันหาทางออกและหาข้อยุติด้วยตนเอง ต่างได้รับความพึงพอใจ และยังคงรักษาความสัมพันธ์อันดีต่อกันไว้ได้

๒. ประโยชน์ในด้านการรักษาความลับ เนื่องจากการระงับข้อพิพาทวิธีต่างๆ มักจะมีข้อบังคับให้บุคคลที่เกี่ยวข้องต้องรักษาความลับ ไม่เปิดเผยข้อมูลที่ได้รับทราบ คู่ความได้รับความสบายใจจากกระบวนการระงับข้อพิพาท โดยเฉพาะในคดีที่เกี่ยวกับธุรกิจการค้า จะช่วยป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการที่ข้อมูลรั่วไหลได้

๓. ลดโอกาสที่จะเกิดปัญหาลูกโซ่อื่นๆ ที่คู่ความและสังคมอาจได้รับอันเป็นผลสืบเนื่องจากข้อพิพาท

๔. ลดปัญหาการสิ้นเปลืองทรัพยากรบุคคล เวลา และงบประมาณ เมื่อมีวิธีการทางเลือกที่สามารถถ่ายทอดออกจากกระบวนการพิจารณาคดีเต็มรูปแบบแล้วส่งผลให้ศาล อัยการ ตำรวจ หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ลดภาระงานที่เกินความจำเป็นลง ทรัพยากรบุคคลถูกใช้ไปอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อจำกัดด้านเวลาและความซับซ้อนของคดี คดีที่จำเป็นต้องพึ่งพากระบวนการหลักได้ถูกนำมาพิจารณาและอำนวยความสะดวกยุติธรรมได้โดยเร็วมากขึ้น

๕. ช่วยลดภาระในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล ลดปัญหาการอุทธรณ์คดี และปัญหาคดีล้นศาล

๒.๒ ผลเสียของการนำวิธีระงับข้อพิพาททางเลือกมาใช้

การนำวิธีระงับข้อพิพาททางเลือกมาใช้ มีแนวโน้มที่จะให้ผลดีมากกว่าผลเสีย อย่างไรก็ตาม การนำวิธีระงับข้อพิพาททางเลือกมาใช้ยังมีข้อจำกัด ดังต่อไปนี้

๑. ไม่มีสภาพบังคับต้องขึ้นกับความยินยอมของทั้งสองฝ่าย
๒. โอกาสของความสำเร็จขึ้นอยู่กับความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของคนกลาง
๓. อาจเกิดการทะเลาะวิวาทหรือการเจรจาล้มเหลวได้ง่าย
๔. สัญญาประนีประนอมมีสภาพบังคับได้เพียงแค่ว่าเป็นสัญญา
๕. ความไม่สอดคล้องกันของข้อสัญญาและกฎหมาย ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ปกติจะดำเนินการต่างๆ ตามที่คู่พิพาทตกลงกัน แต่ในหลายๆ กรณีอาจมีปัญหาว่า สัญญาที่คู่พิพาทตกลงไว้นั้น ไม่สามารถส่งผลได้ตามที่ต้องการ เช่น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก หรือ สัญญานั้นไม่สอดคล้องกับกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ บางปัญหามาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่อาจไม่เพียงพอที่จะส่งเสริมหรือสนับสนุนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ปัญหาบางประการอาจเกิดขึ้นจากการใช้หรือการตีความกฎหมายที่มีอยู่ ซึ่งอาจจะไม่ได้มีการบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไว้โดยตรง แต่เมื่อตีความหรือใช้กฎหมายดังกล่าวแล้วปรากฏว่าแนวทางอาจจะไม่เอื้อ หรือ แม้แต่เป็นอุปสรรคต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก็เป็นได้
๖. การเข้าถึงกระบวนการระงับข้อพิพาทของประชาชนในสังคม ที่ถึงแม้ในชุมชนอาจมีการพึ่งพาผู้ใหญ่บ้านหรือตำรวจในการพยายามระงับข้อพิพาทก่อนในเบื้องต้น แต่ยังมีกลุ่มบุคคลหรือหน่วยงานที่รองรับในส่วนของการระงับข้อพิพาทจำกัด การเข้าถึง มักจะเป็นวิธีการพบหน้าเจรจาต่อรอง ยังขาดช่องทางอื่นๆ ที่จะอำนวยความสะดวกให้ประชาชนได้รับการแก้ไขข้อพิพาทได้ง่ายและรวดเร็วกว่า อีกทั้งการที่ศาลเป็นหน่วยงานหรือองค์กรหลักๆ ที่ดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ไขข้อพิพาทในสังคม ทำให้ศาลยังคงเป็นตัวเลือกหลักๆ ในจำนวนตัวเลือกไม่กัตัวเลือกที่ประชาชนจะหวังพึ่งพาในด้านความยุติธรรม คดีที่เข้าสู่ศาลจึงยังคงมีในปริมาณที่มาก และ ต้องใช้งบประมาณในจำนวนมากไปกับการจัดเตรียมบริการตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ

๓. ปัญหาและผลกระทบของศูนย์กฎหมายคิงส์ฟอร์ด ประเทศออสเตรเลีย

ในการดำเนินการในรูปแบบของศูนย์กฎหมายคิงส์ฟอร์ด บริการทางกฎหมาย ในชุมชนการฝึกงานด้านกฎหมายในมหาวิทยาลัยนิวเซาท์เวลส์ และหลักสูตรการเรียน การสอน (Kingsford Legal Centre (KLC) Community legal services UNSW LAW internships And study programs) ถือเป็นรูปแบบการดำเนินการ ที่สถาบันการศึกษา ของไทยยังไปไม่ถึง

สำหรับในกรณีของประเทศไทยนั้น ในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ของนักศึกษา ทางกฎหมาย ยังจำกัดอยู่เฉพาะในกรอบของกิจกรรมนักศึกษาที่อยู่ในรูปแบบของ ชมรมต่างๆ ในมหาวิทยาลัย ซึ่งเกือบจะเป็นกิจกรรมของนักศึกษาเองทั้งหมด โดยสถาบันการศึกษาเป็นแต่เพียงเข้ามากำกับดูแล ซึ่งยังก้าวหน้าถึงระดับการเปิด เป็นศูนย์ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย ที่มีภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนิน กิจกรรมที่มีการบูรณาการณอย่างเป็นระบบจากภาคส่วนต่างๆ ในรูปแบบของออสเตรเลีย

ดังนั้น จึงคงไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้อย่างเป็นระบบ เพราะหาก สถาบันการศึกษาของไทย จะมีการดำเนินการในรูปแบบดังกล่าว นั้นหมายถึง ทางมหาวิทยาลัยต้องมีการกำหนดหลักสูตร หรือเปิดสาขาวิชาที่ให้นักศึกษาเข้ามา ลงทะเบียน มีการนับหน่วยกิจทางการศึกษาอย่างชัดเจน ตลอดจนขยายความร่วมมือ กับภาคส่วนต่างๆ มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

บทที่ ๔

แนวทางแก้ไขปัญหา การประยุกต์ข้อดีข้อเสีย

จากการศึกษาในบทที่ ๓ ทำให้พบว่าระเบียบทางวิชาชีพกฎหมายการสื่อสารและการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมในการทำงาน หรือความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาททางเลือก รวมไปถึงศูนย์กฎหมายคิงส์ฟอร์ดบริการทางกฎหมายในชุมชน การฝึกงานด้านกฎหมายในมหาวิทยาลัยนิวเซาท์เวลส์และหลักสูตรการเรียนการสอนดังกล่าวนี้มีแนวทางที่จะนำมาแก้ไขปัญหาและประยุกต์ หรือมีข้อดีข้อเสียอย่างไร ซึ่งพอสรุปแยกเป็นหัวข้อดังนี้

๑. ระเบียบวิชาชีพกฎหมายการสื่อสารและการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมในการทำงานของไทยและออสเตรเลีย

จากปัญหาและผลกระทบของผู้ประกอบวิชาชีพนักกฎหมาย ทำให้มีหลายหน่วยงาน เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลเพื่อปฏิรูปหลักจริยธรรมทางด้านวิชาชีพกฎหมาย โดยเฉพาะวิชาชีพทนาย ทนายไม่ได้มีหน้าที่ทำให้ใครเกลียด ไม่ได้มีหน้าที่กีดกันคน ไม่ได้ถูกส่งมาให้ทำร้ายจิตใจพยาน หรือแม้กระทั่งคู่ความฝ่ายตรงข้าม ไม่ต้องไปพูดจี้ใจดำเค้าหลายๆที ไม่ต้องไปตะคอก พูดปกติเค้าก็ได้ยิน ให้เกียรติผู้พูดและผู้ฟัง เป็นสมบัติผู้ดีทั่วไป และเป็นมรรยาทข้อสำคัญของทนาย คนเหมือนกัน พูดกันรู้เรื่อง เขาก็รักษาประโยชน์ของเค้ามั่นมั่นเรารักษาประโยชน์ลูกความหรือต่อให้เค้าโกหกเราก็ต้องแก้ไขให้หลุดด้วยสติปัญญาและความรู้ที่สั่งสมมา ทนายไม่ได้รวมตัวกันเป็นสภาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกันเหมือนสหภาพแรงงาน แต่สภาทนายความมีไว้จับผิด เหมือนกับแพทย์สภา และสภาวิชาชีพอื่นๆ เพราะว่าคนพวกนี้ทำผิดแล้วคนธรรมดาจับผิดไม่ได้ จึงจำเป็นต้องฝากไว้ที่พวกเดียวกัน แต่ด้วยความเป็นระบบอุปถัมภ์ในประเทศไทย จึงมีแนวโน้มที่จะสนับสนุนพวกเดียวกันมากกว่า สำหรับในประเทศอื่น ๆ เค้ามียุทธศาสตร์การลงโทษสำหรับผู้กระทำ ความผิดโดยวิธีการคว่ำบาตร ใครผิดจรรยาบรรณโดนแบน ไม่มีที่ยืนในสังคม ไม่มองหน้า ไม่คุยด้วย ถ้าไม่มีที่ให้อยู่ เพื่อนในวงการเดียวกันไม่พูดด้วย ก็ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตัวเองให้เข้ากับวัฒนธรรมและสังคมของตนเองได้ จึงทำให้ผู้ที่ประกอบวิชาชีพนักกฎหมาย ต้องเปลี่ยนตัวเองไม่ประพฤติปฏิบัติตนผิดจรรยาบรรณหรือผิดหลักประมวลจริยธรรมด้านวิชาชีพทนาย

วัฒนธรรมสังคมไทยรู้ว่าคนไหนทำอะไรผิด แต่มีนิสัยชอบเกรงใจ ไม่กล้าพูด หรือว่าเตือนต่อหน้าตรง ๆ กลัวผู้ที่ถูกกว่าหรือถูกตักเตือนจะเสียใจ จึงทำให้คนที่ทำกระผิดไม่รู้ตัวว่าตนเองกระทำผิด นึกว่าสิ่งที่ตนทำนั้นถูกต้อง ซึ่งเป็นผลเสียทำให้ไม่มีการพัฒนา

ทางด้านของผู้ประกอบวิชาชีพนักกฎหมายเท่าที่ควร ดังนั้น ควรจะต้องมีการปลูกฝังค่านิยมทางด้านผู้ประกอบวิชาชีพนักกฎหมายให้อยู่ในส่วนลึกของวัฒนธรรมสังคมไทย ตั้งแต่การวางรากฐานทางด้านระบบการศึกษา ระบบการทำงาน และระบบการตรวจสอบ ไม่ใช่เรียนเฉพาะตัวบทกฎหมายหรือทำงานเพื่อเงิน และเพื่อเปลี่ยนภาพพจน์นายจึงจำเป็นต้องศึกษาและเรียนรู้หลักวิชาชีพนักกฎหมายให้สอดคล้องกับสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศด้วย

๒. การระงับข้อพิพาททางเลือกของไทยและออสเตรเลีย

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวิวัฒนาการเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาททางเลือกของประเทศไทยและประเทศออสเตรเลีย ดังที่ได้รายงานไว้ข้างต้น สามารถสรุปความเหมือนและความต่างของการนำการระงับข้อพิพาททางเลือกมาใช้ของทั้งสองประเทศในประเด็นสำคัญๆ ดังนี้

๒.๑ หลักการโดยทั่วไปของการระงับข้อพิพาท ทั้งประเทศไทยและประเทศออสเตรเลีย ไม่ว่าจะเป็นการระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ย การประนอมข้อพิพาท การอนุญาโตตุลาการ ก็จะต้องเกิดจากความยินยอมของคู่พิพาทเป็นพื้นฐานสากล ยกเว้นในบางกรณีที่แตกต่างกัน เช่น ในคดีครอบครัวของประเทศออสเตรเลียที่ศาลจะสั่งให้คู่พิพาทต้องเข้าสู่ระบบการระงับข้อพิพาทก่อน (Primary Dispute Resolution) ส่วนของประเทศไทยก็ยังคงขึ้นอยู่กับความสมัครใจของคู่ความ นอกจากเรื่องความยินยอมพร้อมใจของคู่ความแล้ว ส่วนที่เหมือนกันก็คือ ในส่วนของการไกล่เกลี่ย ประนอมข้อพิพาท (รวมไปถึงวิธี Expert appraisal ที่ใช้ในประเทศออสเตรเลีย) ที่คนกลางจะต้องเป็นผู้ที่มีความเป็นอิสระและเป็นกลาง ไม่มีหน้าที่ในการทำคำชี้ขาด ต้องรักษาความลับไม่นำไปเปิดเผย รวมทั้งข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่ไม่สามารถนำไปเปิดเผยหรือเป็นพยานในชั้นศาลหรืออนุญาโตตุลาการได้ในกรณีที่การไกล่เกลี่ยไม่ประสบความสำเร็จ

๒.๒ รูปแบบของการระงับข้อพิพาททางเลือก ในส่วนของรูปแบบและวิธีการระงับข้อพิพาทของประเทศไทยและออสเตรเลียนั้น มีทั้งส่วนที่เหมือนและที่แตกต่าง โดยส่วนที่เหมือนกัน คือ การนำการเจรจาต่อรอง การไกล่เกลี่ย การประนอมข้อพิพาท และการอนุญาโตตุลาการมาใช้เหมือนๆ กัน และส่วนที่แตกต่าง คือ ในประเทศไทยอาจไม่นำรูปแบบการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert appraisal/ Case Appraisal) และระบบผู้ตรวจการอุตสาหกรรม (Industry Ombudsman) มาใช้

๒.๓ องค์กรหรือบุคคลที่เข้ามามีบทบาทด้านการระงับข้อพิพาท ในประเทศไทย บทบาทหลักๆ ของกระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือก โดยเฉพาะการไกล่เกลี่ยและ

ประណอมข้อพิพาท ศาลมีบทบาทเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินการต่างๆ ตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ ได้แก่ คัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมเข้ามาทำหน้าที่ผู้ประนีประนอมประจำศาล การอบรมจากสำนักกระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม และในการจัดดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ศูนย์ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทประจำศาลจะเป็นผู้ประสานงานระหว่างคู่ความกับผู้ประนีประนอม ในขณะที่ประเทศออสเตรเลีย จะเน้นการทำความเข้าใจคู่ความให้พิจารณาใช้วิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกก่อนนำคดีขึ้นสู่ศาลหรือ ในคดีที่ศาลเห็นว่าควรใช้กระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือก ศาลอาจดำเนินการส่งต่อคู่ความให้หน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องหรือบริษัทเอกชนที่ให้บริการระงับข้อพิพาทเพื่อดำเนินการระงับข้อพิพาทของคู่ความด้วยวิธีที่คู่ความทั้งสองฝ่ายตกลงกัน ประเทศออสเตรเลียจึงมีภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในกระบวนการระงับข้อพิพาทนอกศาลค่อนข้างมาก ส่วนค่าใช้จ่ายก็จะขึ้นอยู่กับลักษณะหรือประเภทคดี กรณีจ้างสำนักงานกฎหมายเอกชน (Law Firm) จะคิดเป็นรายชั่วโมง ส่วนกรณีที่รัฐจัดการหาผู้ดำเนินการให้คู่ความก็จะไม่เสียค่าใช้จ่าย

๒.๔ การส่งเสริมระบบการระงับข้อพิพาททางเลือกและความสามารถในการเข้าถึงบริการระงับข้อพิพาททางเลือกของประชาชน การส่งเสริมการระงับข้อพิพาทของประชาชนในประเทศไทยนั้น ยังเป็นแนวทางการจัดการเชิงรับ ประชาชนมักจะรับรู้เกี่ยวกับวิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกเมื่อนำเรื่องเข้าสู่กระบวนการของศาลแล้ว ถึงแม้ในชุมชนอาจมีการพึ่งพาผู้ใหญ่นบ้านหรือตำรวจในการพยายามระงับข้อพิพาทก่อนในเบื้องต้น แต่ในชุมชนเมืองยังมีกลุ่มบุคคลหรือหน่วยงานที่รองรับในส่วนของการระงับข้อพิพาททั้งในด้านการจัดเตรียมข้อมูลความรู้ที่เหมาะสมเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทเบื้องต้นในสังคมสำหรับประชาชนทั่วไปที่จะเข้าถึงเข้าใจได้ง่ายไว้ให้เป็นข้อมูลพื้นฐาน และในด้านบุคลากรและองค์กรที่จะเข้ามามีบทบาทหน้าที่ช่วยระงับข้อพิพาทให้แก่ประชาชนจำกัดศาลจึงยังคงเป็นตัวเลือกหลักๆ ในจำนวนตัวเลือกไม่กี่ตัวเลือกที่ประชาชนจะหวังพึ่งพาในด้านการระงับข้อพิพาทและความยุติธรรม ซึ่งต่างจากประเทศออสเตรเลียที่นอกเหนือจากศาลแล้วยังมีหลายหน่วยงานเข้ามาแบ่งเบาภาระนี้ ทั้งภาคเอกชน และภาคชุมชน มีการดำเนินงานทั้งในเชิงรับ และ เชิงรุกเข้าสู่ชุมชน อีกทั้งยังมีบริการแก้ไขข้อพิพาททั้งทางโทรศัพท์ และทางอินเทอร์เน็ตเพิ่มเติมนอกเหนือจากการนัดหมายเจรจาพูดคุยด้วย นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีการวางระบบโครงสร้างแนวทางการแก้ไขปัญหาคดีแต่ละประเภทไว้ค่อนข้างชัดเจน ทำให้การแก้ไขปัญหาข้อพิพาทสามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จลุล่วงไปได้ง่ายขึ้น ในขณะที่ประเทศไทยนั้น ยังไม่มีบริการแก้ไขข้อพิพาทเบื้องต้นทางโทรศัพท์ การจัดการระงับข้อพิพาทผ่านหน้าจอทางอินเทอร์เน็ต และยังไม่มีการสร้างระบบการจัดการคดีแต่ละประเภทที่ชัดเจนนัก

๓. ศูนย์กฎหมายคิงส์ฟอร์ดของออสเตรเลีย

จากการศึกษาศูนย์กฎหมายคิงส์ฟอร์ด ประเทศออสเตรเลีย ด้านกฎหมาย และหลักสูตรการเรียนการสอน (Kingsford Legal Centre (KLC) Community legal services UNSW LAW internships And study programs) นั้น ในสถาบันการศึกษาของประเทศไทยยังไม่มีระบบการจัดตั้งหรือดำเนินการในรูปแบบดังกล่าว ดังเช่นในประเทศออสเตรเลีย ทั้งนี้ยังถูกจำกัดอยู่เฉพาะในกรอบของกิจกรรมนักศึกษาที่อยู่ในรูปแบบของชมรมต่างๆ ในมหาวิทยาลัย โดยสถาบันการศึกษาเป็นแต่เพียงเข้ามากำกับดูแล

แต่หากประเทศไทยจะนำมาใช้ทางมหาวิทยาลัยจะต้องมีการกำหนดเป็นหลักสูตร หรือเปิดสาขาวิชาแขนงหนึ่งให้นักศึกษาเข้ามาลงทะเบียน และมีการนับหน่วยกิตทางการศึกษาอย่างชัดเจน ตลอดจนขยายความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ซึ่งจากการศึกษาในเรื่องนี้ หากมีการนำมาปรับใช้ในประเทศไทยนั้น อาจแยกเป็นประเด็น ได้ดังนี้

๑. รูปแบบความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา ศิษย์เก่าของสถาบันการศึกษาที่จบการศึกษาทางด้านกฎหมายและนักศึกษาที่กำลังจะจบการศึกษา เนื่องจากรูปแบบความร่วมมือดังกล่าวก่อให้เกิดประโยชน์ในหลายมิติ ซึ่งพอจะแสดงได้ดังนี้

๑.๑ ในส่วนของชุมชน ชุมชนจะได้รับประโยชน์จากการเข้ามาดูแลช่วยเหลือข้อขัดข้องทางกฎหมาย จากทางศูนย์ฯ เพื่อสร้างความมั่นใจในการดำเนินการในเรื่องต่างๆ ตามกฎหมายได้อย่างเหมาะสม

๑.๒ ในส่วนของผู้ด้อยโอกาสทางสังคม ผู้ด้อยโอกาสทางสังคม ได้มีช่องทางในการขอความช่วยเหลือทางกฎหมายจากผู้มีความรู้ เพื่อให้สามารถเข้าถึงการบริการทางกฎหมายได้หลากหลายมากขึ้น นอกเหนือจากการบริการของภาครัฐที่เข้าถึงได้ยากและเงื่อนไขข้อจำกัดมากมาย ตลอดจนเป็นไปได้ด้วยความล่าช้า ไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้ทันทั่วถึง ในบางครั้ง ก็เสียหายจนยากจะแก้ไขเยียวยา เป็นการสนับสนุนในด้านความเสมอภาคในสังคมในการเข้าถึงบริการทางกฎหมาย

๑.๓ ในส่วนของมหาวิทยาลัย การเข้าไปดูแลชุมชนดังกล่าว ทำให้มหาวิทยาลัย ได้เก็บข้อมูลและรับฟังเสียงสะท้อนจากการบังคับใช้กฎหมายที่เกิดขึ้นจริงๆ ในสังคมเพื่อรับและรับทราบถึงปัญหาและประโยชน์ที่เกิดขึ้นจริงจากการใช้กฎหมายฉบับต่างๆ

๑.๔ ในส่วนของภาครัฐ ในการดำเนินการในรูปแบบดังกล่าว ทำให้ภาครัฐสามารถรับฟังข้อมูลเสียงสะท้อนจากการบังคับใช้กฎหมายฉบับต่างๆ อย่างเป็นระบบจากผู้มีความรู้และมีความเชี่ยวชาญ คือสถาบันการศึกษา ถือเป็นข้อมูลที่ได้มีการกลั่นกรองอย่างเป็นระบบและมีความน่าเชื่อถือ สามารถนำไปปรับปรุงข้อกฎหมายต่างๆ ได้เป็นอย่างดีและเป็นไปด้วยความรวดเร็ว

๑.๕ ในส่วนของภาคเอกชน ที่เข้ามามีส่วนในการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว ได้รับประโยชน์จากการเฝ้าสังเกตและคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ความสามารถ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรในอนาคตได้ โดยมีระยะเวลาในการเฝ้าสังเกตอย่างยาวนาน แทนการทดสอบเพื่อคัดเลือกในระยะเวลาสั้นๆ ซึ่งอาจจะทำให้ได้บุคลากรที่ไม่ตรงกับความต้องการ ตลอดจนสามารถนำค่าใช้จ่ายที่ให้การสนับสนุนไปหักลดหย่อนภาษี และเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรอีกด้วย

๑.๖ นักศึกษาของมหาวิทยาลัย นักศึกษาจะได้รับประโยชน์จากการได้มีประสบการณ์จริงจากการทำงาน และนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้เมื่อจบการศึกษาออกไป รวมทั้งได้มีโอกาสทำงานร่วมกับนายความที่มีความรู้และประสบการณ์คอยให้คำแนะนำในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ ถือเป็นที่สำคัญมาก ที่จะให้นักศึกษาทางกฎหมายได้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ในด้านการดูแลสังคม ได้เรียนปัญหาข้อขัดข้องต่างๆ ของผู้ด้อยโอกาส เป็นประสบการณ์ชีวิต เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการรู้จักรับผิดชอบ ต่อสังคมใช้ความรู้ความสามารถที่ตนมีในเชิงสร้างสรรค์ อย่างมีความรับผิดชอบ และเกิดประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติต่อไป

บทที่ ๕

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาในแต่ละหัวข้อในบทที่ ๔ ทำให้ผู้ศึกษาเกิดมุมมองและเห็นสภาพของปัญหา ซึ่งจะนำมาเป็นแนวทางเพื่อสรุปและเป็นข้อเสนอแนะต่อไป

๑. ระเบียบวิชาชีพกฎหมายการสื่อสารและการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมในการทำงานของไทยและออสเตรเลีย

แม้ว่าในแต่ละประเทศจะมีระเบียบวิชาชีพกฎหมายการสื่อสารและการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมในการทำงาน ตลอดจนวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ การเมือง เจริญรุ่งเรืองขนาดไหน มีองค์กรหรือคณะกรรมการดูแลความประพฤติทางด้านวิชาชีพกฎหมายเข้มแข็งจริงจัง มีกลไกที่ควบคุมความประพฤติในวิชาชีพกฎหมายเป็นอย่างดีก็ตาม ถ้าผู้ปฏิบัติหรือผู้ประกอบวิชาชีพนักกฎหมายผู้นั้นไม่มีคุณธรรมจริยธรรมแล้ว ก็จะไม่สามารถนำพาซึ่งความยุติธรรมมาสู่สังคมได้

ทั้งนี้ การเป็นคนดีมีความน่าเชื่อถือ ซื่อสัตย์สุจริต บริสุทธ์ ยุติธรรม พัฒนากฎหมายเพื่อช่วยเหลือคนที่มีปัญหาทางด้านกฎหมาย รวมถึงเรื่องคุณธรรมจริยธรรม เป็นนามธรรมจับต้องยาก ซึ่งขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมของแต่ละประเทศที่ยอมรับกันในสังคม เพราะฉะนั้นการที่ผู้ประกอบวิชาชีพนักกฎหมายผู้นั้นจะมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละบุคคลด้วย

ดังนั้น จึงขึ้นอยู่กับบริบทของการบริหารจัดการภายในองค์กรของแต่ละประเทศเพื่อเป็นตัวขับเคลื่อนไปสู่การพัฒนาถึงระเบียบวิชาชีพกฎหมายการสื่อสารและการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมในการทำงานให้มีความยั่งยืน

๒. การระงับข้อพิพาททางเลือกของออสเตรเลีย หากนำมาปรับใช้กับไทย

จากการศึกษาการระงับข้อพิพาทของประเทศออสเตรเลีย จะเห็นว่าประเทศออสเตรเลียมีการส่งเสริมการใช้ระบบการระงับข้อพิพาททางเลือกอย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นการใช้บริการระงับข้อพิพาททางเลือกจากองค์กรของภาครัฐ หรือเอกชน สืบเนื่องจากประชาชนในออสเตรเลียต่างก็ต้องการไปศาล เพราะมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีสูง อีกทั้งทำให้เสียเวลาและเสียโอกาสในการทำมาหาเลี้ยงชีพ อีกประการหนึ่งเป็นเหตุผลด้านการปรับระบบการบริหารจัดการทรัพยากรให้ถูกนำมาใช้อย่างคุ้มค่ามากที่สุด ด้วยเล็งเห็นว่าบางกรณีการตีความของศาลก็ไม่ได้เกิดผลที่สามารถปรับใช้กับคนส่วนใหญ่ของประเทศได้ หรือในคดีแพ่งบางคดีที่คดีขึ้นไปถึงศาลสูง ศาลเข้ามาตีความ

ในข้อสัญญาซึ่งการตีความนั้นก็ไม่ได้เกิดผล หรือสามารถนำไปใช้ประโยชน์กับสังคมวงกว้าง ดังนั้น เพื่อเป็นการลดปัญหาคดีล้มศาลและปัญหาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมมีงานล้นมือ อันส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการอำนวยความสะดวกยุติธรรม ประเทศออสเตรเลียจึงได้วางการบริหารจัดการคดีให้เหมาะสมกับจำนวนบุคลากรและความยากง่ายของคดีดังกล่าว เป็นต้น

แต่ในส่วนของประเทศไทยนั้นแม้จะมีหน่วยงานที่รองรับการระงับข้อพิพาทให้แก่คู่ความก็ตามแต่ในผลระยะยาว ก็ไม่สามารถจะเยียวยาในทางระบบในด้านการบริหารจัดการได้ เนื่องจากบุคลากรที่มีอยู่อย่างจำกัด อีกทั้งคู่ความยังขาดความเชื่อมั่นในระบบดังกล่าวอยู่ ซึ่งหากประเทศไทยจะพัฒนาอย่างเช่นในประเทศออสเตรเลียได้นั้น จะต้องมีการร่วมมือกันทุกภาคส่วนถึงจะเกิดเป็นรูปธรรมได้

๓. ศูนย์กฎหมายคิงส์ฟอร์ดของออสเตรเลีย หากนำมาเปรียบเทียบหรือดำเนินงานในไทย

สำหรับในประเทศไทยนั้นในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ของนักศึกษาทางกฎหมายยังถูกจำกัดอยู่เฉพาะในรูปแบบของชมรมต่างๆ ของมหาวิทยาลัย โดยสถาบันการศึกษาเป็นเพียงผู้เข้ามากำกับดูแล ซึ่งยังไม่สามารถเปิดเป็นศูนย์ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายได้อย่างเต็มรูปแบบ โดยมีภาคส่วนงานต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นระบบเช่นประเทศออสเตรเลีย

ดังนั้น หากสถาบันการศึกษาของไทยจะมีการดำเนินการในรูปแบบดังกล่าว นั้นหมายถึงทางมหาวิทยาลัยต้องมีการกำหนดหลักสูตร หรือเปิดสาขาวิชาที่ให้นักศึกษาเข้ามาลงทะเบียนมีภาระนั้บหน่วยกิจทางการศึกษาอย่างชัดเจน ตลอดจนขยายความร่วมมือกับไปยังภาคส่วนต่างๆ